

“Ben Demek Sen Demek”

Ayşe BENEK KAYA

*Senin ile bu gönlü
“Paylaş” de paylaşırım
Otur dizim üstüne
“Söyleş” de söyleşirim*

Doğan Kaya ve eşi Ayşe Benek Kaya

1975 yılının temmuz ayı ile başlayan beraberliğimizin 45. yılındayız. Hem de; “Bunlar beş bacıydı. Seçen almış, götürmüş, bana da bu kalmış.” dediği benimle... İkimiz için de dile kolay, tam 45 yıl...

Öyle ki nişan işi çok dar bir zamana denk geldiği için ne tören yapıldı ne yüzük takıldı. Herkes kendi yüzüğünü kendi taktı. Dolayısıyla o zamanı hatırlamamıza vesile olacak tek bir kare fotoğrafımız bile olmadı... Sorun ettik mi, hayır!

On beş ay süren nişanlılık döneminde ben öğretmen olarak Hayırbey köyünde, o da Kırklareli Vize’de askerde olduğu için ancak iki defa yüz yüze

görüştük. Telefon zaten yok... Ancak mektuplarla konuştuk, görüştük, gönül eğledik. Tabii ona görüşme denirse... Mektubun varışı, dönüşü 3-4 ay sürerdi. Sanki sabrımız, tahammülümüz test edilirdi. Bazen sabırla bazen sabırsızlıkla beklediğim mektubu, elime ulaştığında açmadan gerçek olup olmadığına inanmak istercesine önce dakikalarca elimde tutar, heyecanla açıp açmamak arasında gidip gelirdim. Çünkü inanmak isterdim, çünkü en büyük sığınağım mektuplardı. Bazen gün içinde birkaç tane yazdığım bile olurdu, ama gönderme şansım olmadıktan sonra neye yarardı ki... Bu durum içimi daha çok acıttı. Sevgiyle, özenle ve hasretle yazdığım her bir cümlemin, tahta masamda bana bakması çaresizliğimi artırırdı. Baharda yazdığım mektuplarımı ise köyün dağından, bayırından ellerimle topladığım kır çiçekleriyle süslerdim. Hâlâ her hâliyle saklıdır o mektuplar.

Tayin yaptırabilmek için askerlik hizmeti biter bitmez Doğan, Ankara yolunu tuttu. Tayin işleri uzayınca kına gecemize bile zor yetişti. Böyle bir hikâye, 1976 yılının 7 Ekim günü evlilikle taçlandı.

Bir hafta sonra Doğan, Diyarbakır-Ergani Dicle Öğretmen Lisesinde edebiyat öğretmenini olarak işe başladı. Ben de aynı okulun Uygulama İlkokulunda çalışmaya...

Buradaki hizmet, iki yıl sürdü. Çetin şartlarda “*kader arkadaşlığı*” ile görev yaptık. İlk bebeğimizi de orada kaybettik.

Büyük kızım Sibel, henüz üç aylıkken, 1978’in temmuz ayında Aksaray-Ortaköy’e tayin edildik. Küçük kızımız Zeynep Aslıhan ile oğlumuz Taha Tuna orada dünyaya geldi. Altı yılın sonunda 1983’de Doğan, bir mucizeyle Cumhuriyet Üniversitesine geçince Sivas’a döndük.

2003 yılında, Kırgızistan-Manas Üniversitesinden bir grup öğretim elamanı ile Özbekistan gezisi yaptık. Grubumuzda İletişim Fakültesinin dekanı bir hanım da vardı. Bu hanım, gezinin son günü yemek sırasında bana; “Ayşe Hanım, gezi boyunca dikkat ettim. Doğan Bey çok zor bir adam. Fakülteye geçmeden önce 17 yıl avukatlık yaptım ve sizin gibi eşleri çok boşadım.” dedi. Kurşun gibi hiç beklemediğim yerden gelen bu ifade, beni ters köşe etti. Bir an ne diyeceğimi, ne yapacağımı şaşırdım. “Atar, atar da yar başında tutarım.” Hemen toparlandım. Gayet sakin; “Hoca zor adam olabilir, ama ben de zor bir kadını. Kimi zaman o, kimi zaman ben birbirimizin yükünü kaldırıyoruz.” deyince kadın sustu, kaldı.

Doğan Bey, gerçekten zor bir adam... O’nu anlamak da anlatmak da zor... İki elini üst üste göğsüne koyar, ihtiram yapar gibi eğilir: “Kuzu gibi adamım, meee!..” der. “Doğrudur.”

Doğan Kaya ve eşi Ayşe Benek Kaya

Şükür ki yüreğindeki sevgi taşı gibi hep dolu... Böyle olduğu için her canlıya sevgi nazarıyla bakar, o nazarla davranır. İlişkilerini düşünmeden, “ama”sız kurar. Yakın, sıcak ve samimidir. İlk görüşte bile “kırk yıllık dost” sıcaklığıyla davranır herkese... Onun bu yakın tavrı, bazen karşıdakinin had bilmezliğine sebep olur, saygıyı aşan davranışını hocaya hak görebilir. Hocayı en çok yıkan da budur. Bu travmayı kolay kolay atlatamaz. İç dünyasında hazmetmeye çalışır. Hiç unutmaz, ama kin de gütmmez. Böylesi zamanlarda konuşmaz, gülmez, espri yapmaz. Anlarım ki canı mutlaka bir şeye sıkılmıştır. Bu ruh hâli, bazen günlerce sürer. Günler, hatta aylar sonra kurduğu bir cümleden kime, niye kızmış anlarım.

Kırgın ve kızgın olduğu zamanlarda hep susmayı tercih eder. Bu kırgınlık, ister en yakınından isterse dost, akraba ve arkadaşından gelsin, iç dünyasındaki karışıklığın şiddeti değişmez. Çok incinir, çokook... “Böyle olduğuma bakmayın, içim Ege Bölgesi gibi.” derken şaka yapmaz. Eğlenceli, komik ve esprili kişiliğinin altında engin bir yalnızlık, sınırsız bir sessizlik ve derin bir duygusallık yatar. Ne kadar kırılırsa kırılsın, ne kadar incinirse incinsin, kırmayı bırakın, sesini bile yükseltmez. Kalp krizi geçirdiği 2011 yılındaki ilk yoğun bakım sonrası doktoru, yanına gelince; “Hocam, Allah aşkına hiç mi kimseye bağırmadınız? Hiç mi yumruğunuzu masaya vurmadınız? Kalbinizi mahvetmişsiniz.” demişti. İnanın, anlatmak istediğim tam da öyle...

“Vefa”, bana göre Doğan’ın ön adıdır. Hocalarını, arkadaşlarını, dostlarını, hatta talebelerini bile iyi-kötü günde zaten arar, ama bazen de; “Sesini bir duyayım.” diyerek hiç sebep yokken arayıp sorar. Bu konuda hakkı eda etmeyi çok iyi bilir.

Erken yatıp erken kalkmak hayatının her döneminde onun vazgeçilmezidir. O’na göre uyku saati 23.00’den itibaren başlar. Sabah 07.00-08.00 gibi kalkar. Saat 23.00’den sonra nadiren ayakta kalır. Gittiği yerlerde de uyku saatini gözler, durur. Gündüz uykusunu mümkün mertebe ihmal etmez. Hele ki bir yere gidilecekse yahut biri gelecekse...

Başta prensip sahibi olma, uyku, yemek, espri ve koleksiyon ruhu hocanın en belirgin diğer özellikleridir. Dost başta olmak üzere hatıra, eşya, özellikle kitap, başlıca biriktirdikleridir. Her fikirden, her cenahtan, her yaştan dost ve arkadaşları vardır. Bu sebeple uzaktakiler için söylediği; “Haritada Sivas diye bir yer var.” sözü dost ve arkadaşlarının bizi ziyarete gelmeleri için bir davettir. Diğer misafirlerimiz için de evimizde 45 yıldır hiç bitmeyen üç günlük bir “bulgur pilavımız!” hep vardır! Eve getirdiği misafirine ben kapıyı açınca; “Evde üç günlük bir bulgur pilavı var ya, onu yemeye geldik.” der. Misafirimiz bunu gerçek sanır.

Eşi dostu, geleni gideni, misafir ağırlamayı çok sevdiği gibi onlarla geçirdiği zamanın her anından keyif alır. Bizde misafir kabul etmenin günü, saati yoktur. Hatta bu konuda çoğu zaman benim hiç fikrim yoktur. Hoca istediye ona göre “Benim açımdan ne sakıncası olabilir!” Çoğu zaman habersiz yakalanır, kimi zaman gün içinde üç dört misafirini ağırlarım. Bu, bizim değişmez rutinimizdir.

Bir haftalık evli gittiğimiz Ergani’de 14 bekâr erkek, 4 bekâr kız arkadaşımız vardı. Kimin eşi dostu gelse, biz misafir ederdik. Düşünüyorum da daha 20 yaşında, yeni evli biri olarak onlara ne yedirdim, ne içirdim acaba? Ama yıllar sonra arayıp helâllik isteyenler çok oldu.

O yıl ramazan ayı, ağustosa denk gelmişti. Diyarbakır’ın sıcaklığında yerlere yapışıyoruz. Hoca idareci olduğu için Sivas’a da gelemedik. Bir başka bekâr arkadaş da idarecilik vasfı sebebiyle lojmandaydı. Hoca, ramazan ayı boyunca arkadaşını çağırır, hem sahuru hem iftarı beraber yapardık. Bu, sadece bir örnek...

Bizim ev; Japonya’dan, Azerbaycan’dan, Gagauzya’dan, kısacası her yerden uluslararası nitelikte yatılı misafire açıktır. Bilmem kaç ramazanı bile onlarla birlikte geçirmişliğimiz vardır.

Kitap konusuna hiç girmeyeceğim bile... “Öküzün büyük olsun, koy çite gitmesin.” diye diye yaklaşık 13.000 kitabı ev sahibi yaptık! Kitap edinme

konusunda bir kere bile beni kale almaz, söylenmelerime kulak asmaz. Ben; “Artık bu kadar yeter!” dedikçe hiç üstüne alınmaz, ısrarla devam eder. Ben çoktaaan pes ettim, ama onu ettiremedim. Hâlâ haftada en az bir kargo gelir. Bazen gün içinde üç kargo geldiği bile olur. Kitap alma ve edinme konusunda daima çok önemli bir gerekçesi vardır. Çözemedim!..

Aynı mantıkla bilmem kaç harici bellek dolusu arşivin sahibidir. Ne sayısını bilirim ne yerini. Birilerine söylerken veya sohbet esnasında içeriği konusunda biraz bilgi sahibi olurum; o kadar...

Ayşe Benek Kaya – Doğan Kaya [Diyarbakır 1977, Evliliklerinin ilk ayları]

Onun biriktirdiklerinin en değerlisi bana göre arkadaşları ve dostlarıdır. Her birinin hoca için “kıymetli maden” hükmünde olduğunun yakın şahidiyim. Varlıklarıyla onurlanır, kaybetmekten çokook müteessir olur. İç geçirerek; “Vay be Erman; vay be Ali Berat!” der. Çoğunu sık sık anar ve daima iletişim içinde kalmaya özen gösterir.

Doğan Hoca’nın önceliği her zaman ve daima işidir. O’na göre çalışmak ve üretmek eli kalem tutan herkesin vazifesidir. Değilse “kültüre ihanettir.” Bunu kendine düstur eder. Canla başla, her şeyden önemlisi zevkle çalışır.

Bir insan, işini bu kadar mı sever, bu kadar mı âşıktır? Bilemem... Hayat sıralamasını sorarsanız, bana göre önce işi, sonra da eşi ve aşı gelir. Alanıyla

ilgili doluluğu, hâkimiyeti, yol göstericiliği ve adres oluşu, bende her zaman hayranlık uyandırır, takdire şayandır. Hemen her gün ondan bir şey öğrenir, kelime ve bilgi dağarcığımı geliştiririm. Eşim olmasının ötesinde saygı duyduğum hocamdır. Sorduğum soruya ya aydınlatacak şekilde cevap verir ya da “Bu konuda falan kitaba bakmalısın.” diye kaynak gösterir.

Elimize geçen süreli yayınları incelemek, tespitte bulunmak benim işim, kitaplar ise onun işidir. Eve gelen her kitabı sayfa sayfa inceler, gerekli notları aldıktan sonra bilgisayarda uygun klasöre atar, o kitap yerine kalkar. Ha, bu arada masasını asla dağınık göremezsiniz. Eğer benim ilgi alanıma giren yahut mutlaka fikir sahibi olmamı istediği bir konu varsa mutlaka okumamı ister. Ola ki o kitaba bakmaya elim değmedi, birkaç gün ortada gördü ya, hem söylenir hem kitabı yok eder. Onun kitaplarını kıvrıramazsınız, arasına ayraçtan ya da not kâğıdından başka bir şey koyamazsınız, hele hele altını hiç çizemezsiniz. Emekli olduğumda, Abdülbâki Gölpınarlı’nın tercüme ettiği 6 ciltlik Mesnevi’yi ikinci defa okurken bana göre önemli yerlerin altını çizerek okumuştum. Görünce kızmadı, ama hiç de hoşuna gitmedi. Ertesi gün, 6 ciltlik kitabı tekrar aldı, getirdi.

Ondan kitap alanların “kitap kurallarına” riayet etmeyenlerini bir daha kitap vermeyerek kendince ve kibarca cezalandırır. Ama kitap seven, kitap aşkı olana da asla esirgemez, yoluna feda eder.

Şu da bir gerçektir ki onun çalışma saatine, süresine müdahil olmam. Yurt içi, yurt dışı toplantılara, sempozyumlara gitmek istiyorsa gider, inisiyatif her zaman kendi elindedir. O anlamda, ikimiz de bireysel alanımızda özgürüz. Dolayısıyla hem ona alan açtığım hem de hocaya belli konularda yardım ettiğim ve yazarak destek verdiğim için bizde gün “28 saattir!”

İyi bir sohbet ehli, iyi bir fıkra anlatıcısı olduğundan kendini “Ağzı ballı Keloğlan” diye tarifler. Çocuklarla zaman geçirmeyi, onları sorularıyla köşeye sıkıştırmayı sever. “Bunlar beni dinlendiriyor.” derken kendini kendi deyimiyle; “Uşak başı deli Ömer” ilan eder. Tez canlı, hareketli ve çabuk olduğu için benim ailemdeki adı da “Kelebek”tir.

O, bunca mütevazılığının yanında kendine yakışan birçok sıfatı hakkıyla taşır. Hayatının en değerli ve yegâne ödülü Doğan’dır. 45 yıllık beraberliğimizde hayatının ve her şeyimin önünde o vardır. O’nun önüne hiçbir şey koymadım. “O varsa biz varız.” dedim. Her ne kadar adımı söylemeden ortaya konuşsa da; “Bu ev bensiz olur, sensiz olmaz.” diyerek bu eksikliğini kibarca telafi eder, ben de mesele etmem.

Her evlilikte olduğu gibi bizim de çekişmelerimiz, ufak tefek tartışmalarımız olur. Bu, hiçbir zaman kavga boyutuna gelmez. Sadece sınırları aşmayan, ses tonumuzu yükseltmeden kısa süreli kırgınlıklarımız

olur. Bu süreçte her ikimiz de laf sokmamayı, dilimize sahip çıkmayı iyi beceririz. Mecburiyetlerin getirdiği konuşmanın dışında “suskun” kalmayı tercih ederiz. O’nun deyişiyle ilişkimiz “konsolosluk düzeyinde” yaşanır. Mevzuyu iç hesaplaşmayla neticelendiririz. Bu süreçte ben kalemi elime alır, bütün incinmişliklerimi, kırgınlıklarımı hiç ilave yapmadan ve mertçe sayfa sayfa yazarım. Aradan bir zaman geçince “Niye kırılmışım? Sebep neymiş?” diye yazdıklarımı önce okurum. Sonra bir şekilde hocanın eline tutuştururum. “Şunu bir okur musun? Lütfen bana bir daha böyle davranma!” derim; o kırgınlığın hesabını böylece kapatmış oluruz.

Biz, zıtlıkların adamıyız. Tıpkı gece-gündüz, yaz-kış, güzel-çirkin gibi. Musikî ve edebiyat dışında birçok konuda o kadar ayrı düşünürüz ki neredeyse başka ortak bir yönümüz yok denebilir. Kişiliğimizden feragat etmeden, birbirimizi değiştirmeden, sevgiyi ve en önemlisi saygıyı kaybetmeden devam eden gönül yolumuzda örnek bir aile, örnek bir eş olarak görülmemiz kim bilir, belki de bu zıtlığın muhteşemliği etkilidir.

Hayatım boyunca diğer kadınlar gibi süs ve ziynet eşyalarında gözüm olmadı. Yanımda bunların hepsini bana veren bir adamla bir ömür geçirmek nice tektaş, nice altın, inciye değer. Kaybetmekten korkup hassasiyetle sakladığımız sevgimiz, ne olursa olsun herkesin ve her şeyin hak ettiğine inandığımız saygı, şüpheyi bile meydan vermeyecek kadar sadık kaldığımız sadakat ile bugüne kadar geldiğimiz beraberliğimizde varlığınla iftihar ediyorum sevgili eşim!

Ağabeyim...

Uğur KAYA*

Uğur Kaya, Bingür Sönmez ve Doğan Kaya

Doğan KAYA, kardeşi olmaktan büyük gurur duyduğum, ailemizin bilge kişisi, Sivas'ın koca çınarlarından, yapmış olduğu çalışmalar, derlemeler ve kitaplarıyla Türk Halk Edebiyatının en önemli bilim adamlarından

Çevresi ve öğrencileri tarafından çok sevilen Dr. Doğan Kaya, Sivas sevdalısı bir değer. Çalışkanlığı, idealistliği, yardımseverliğiyle örnek alınacak insan. İyi bir eş, iyi bir baba, iyi bir ağabey, iyi bir kardeş ve iyi bir evlat.

* İstanbul Devlet Türk Halk Müziği Korusu Şefi, ugurkay@gmail.com

Bayrağı Taha Tuna Kaya'ya devreden Dr. Doğın Kaya, 2017 yılında Cumhuriyet Üniversitesinden emekli olur. Olur da emekli olmamışçasına artık daha fazla çalıştığını söylemek mümkün. Ona kalırsa yaptığı çalışmaların üzerine, yapmak istediklerine ömür yetmez... Bunlardan üç hauramı dile getirirken, kendisine Allah'tan sağlık, sıhhat ve yazmak istediklerini yazacak kadar uzun ömür diliyorum.

45 Lira

Yıl 1972. Uzun zamandır beklediği gün gelip çatmıştı. Oysa o anı yaşamak istiyor, okul saatine denk geldiği için kendini huzursuz hissediyordu. Zaman zaman denk geldiği anlar oluyordu. Fayton, evin bulunduğu sokağın köşesinden gözükür, yaklaştıkça faytonun arka kısmında oturan yolcu belirginleşir, biraz daha yaklaşıncı kendilerine mi yoksa başka birine mi geldiği anlaşılırdı. Daha önceleri denk gelmişti. Bavullar, faytonun arka kısmından hafif dışarı taşmış hâlde göze çarpıyor, bavulları bir eliyle destekleyen ağabeyini görünce aklı başından gidiyor, sevinç çığlıkları atıyor, faytondan indiğinde ilk o sarılıyor, sevincini taçlandırıyor. Oysa bugün hepsinden daha önemli olmasına rağmen o anı yaşayamayacaktı.

Daha bir ay önce abisinden kendisine yılbaşı kartı gelmiş, mavi simli fonlarla ve çok güzel renklerle süslenmiş, kucağında hediye paketleri tutan bir çocuğun resmi vardı. Çok mutlu olmuş, hemen arka sayfasındaki yazıyı okumuştı. Sevgi ve hasret dolu yazının altında şu cümleler yazıyordu;

“Uğur, sazlar 45 lira; ona göre bir şey yaz...”

Çok sevinmişti sevinmesine, ama “*Şu 45 lira da ne ki?*” diye kendi kendine sormadan duramıyordu. Şunu anlıyordu; saz 45 lira, bunun alınması için 45 lira gerekiyordu. İyi de abisi bunu niye bu kartın arkasına yazmıştı. Babasına, ablasına gösterdi yazıyı. Birbirlerine baktılar. Bir anlam verememişti. Sonra anlamıştı ki bu yazı kendisine değil evin büyüklerineydi. Bir başka mektupta bana sürpriz yapacağını bildiriyordu. Sürprizin ne olduğunu ben çok iyi anlamıştım. Geleceği günü ipe çekmeye başlamıştım.

O gün bugündür, ancak öğle saatinde evlerinin arkasındaki okulda idi. Dersler uzamış, dakikalar, zaman geçmek bilmiyordu. Öğle teneffüsünde okul dışına çıkamıyor, evlerinin olduğu duvarın dibine kadar yanaşıyor, bir haber var mı diye boş duvarlara bakıyordu. Tam vazgeçmiş, derse dönerken Fevziye ablasının:

– Uğur! Uğur, diyerek kendisine seslendiğini duydu.

Hemen duvara yanaştı; heyecanla:

– Ne oldu, geldi mi, diye sordu.

– Evet, dedi ablası...

İçi içine sığmıyordu. Derslerin nasıl geçtiğini anlamadı. Okul çıkışında kendini eve zor attı. Eve geldiğinde abisinin boynuna, boğazına sarılarak:

– Nerede? Sazım nerede, diyerek heyecanlı bir şekilde sazını sordu.

Az sonra abisi, 45 liralık sazı diğer odadan getirerek ellerine tutuşturdu. Bu, büyük bir kavuşma anıydı. Leylâ'nın Mecnun'a, Ferhat'ın Şirin'e kavuşması gibi bir şeydi. Sevinç gözyaşlarına hâkim olamamıştı.

Bugünkü geldiğim konumumun temeli o gün atılmış, 45 lira hayatımda yeni bir sayfa açmıştı. Belli ki 45 lirayı gönderecek babam ya da hemşire olan Kâbiye ablamdı. Çok zor şartlarda bizler için çalışan babama rahmetler olsun, nurlar içerisinde yatsın. Kâbiye ablama sağlık ve uzun ömürler diliyorum; bizim hayata tutunmamız anlamında onun da çok büyük katkıları var. Ağabeyim Doğan Kaya ise benim için bir model, ileride olmam gereken kişi idi. Kendisine minnettarım. Bir tebrik kartının arkasına küçük bir dokunuş cümlesiyle 45 liralık sazı almayı başarmıştı.

Sonra ne mi oldu? İleride daha birçok sazım oldu. Hâlen oluyor. Ancak o sazın değeri benim için 45 liradan çok daha fazlaydı. Hatta şu ana kadar olanların en değerlisiydi.

Doğan Kaya ağabeyime minnet ve şükranla...

“Kitap Yalan mı Söyleyecek?”

25 Eylül 1962... Doğum günüm için mutlaka arayacaksınız, biliyorum, şimdiden teşekkürler... Ancak...

Sabah 10.00 civarı evin delikanlısı çok heyecanlı ve sevinçlidir. Zira bir erkek kardeşi dünyaya gelmiştir. Haber alır almaz hemen duvarda asılı Kur'an-ı Kerim'i alır, arka sayfasını açar. Kardeşinin doğduğu saati ve günü bir kurşun kalemle özenerek yazar. Zira kaybolmayacak ve bu not arandığı zaman hemen duvarda asılı olacaktır.

Evin annesi, zaman zaman komşuları Türkan Hanım'lara hatim okumaya giderdi. Tabii ki yanında Kur'an-ı Kerim'le birlikte...

Aradan seneler geçer, Kur'an evde bulunmaz. Evde birden fazla Kur'an olduğu için kimse farkına varmaz. Daha uzun seneler geçtiğinde evin büyük delikanlısı, Türkan Hanım'ın kızıyla evlenir. Akrabalık ilerledikçe inanılmaz bir gerçekle karşılaşır. Zira kardeşinin doğum tarihi yazılı olan Kur'an-ı Kerim, baldızının evinde ortaya çıkar. Belli ki o yıllarda Türkan Hanım'ın evine hatim okumak için gelenler çok fazla olacak ki Kur'an-ı Kerim evin annesi tarafından hatimlerin indirildiği o mübarek eve bırakılmıştır.

Baldızın evinde bulunan Kur'an-ı Kerim, Kur'an'ın arkasında adı yazılan delikanlı tarafından istenir.

— Benim için çok kutsal ve manevî kıymeti olan bu kitabı, yeni ve daha büyük harflerle yazılan Kur'an'la değişelim, der ve ister.

Ancak bu teklifi uygun görülmez. Zira Kur'an'ın yaprakları ve dış muhafazası da oldukça eskimiştir, belki de bu hâliyle onlar için de haura dolu olabileceğini düşünür Kur'an'ın arka sayfasında adı yazılan delikanlı. Olsun, en azından adının, doğumunun saati ve tarihi yazılı olan sayfayı görmüştü ya! Ancak nüfus kaydı 3 ay ileri bir tarihe yazılmıştı. Yine de Kur'an'a sahip olma duygusu aklının bir köşesinde hep kaldı.

Bir gün, bir haber gelir. Yeni ve daha büyük yazılı olanını getirmesi şartıyla Kur'an-ı Kerim'i alabileceğini öğrenir. Hemen çarşıya koşar, en iyi muhafazalı, altın varaklarla bezeli ve harfleri özenle yazılmış bir Kur'an'ı Kerim alıp hediye eder. Adının yazılı olduğu Kur'an-ı Kerim'i alır. Üç kere öper, başına koyar, bağrına basar.

Buradan o gün kardeşinin ismini büyük bir özenle Kur'an-ı Kerim'in arkasına yazan ağabeyim Doğan Kaya'ya sağlık dilekleriyle selam olsun. İlâveten Rahmetli Türkan Hanım teyzeye ve mübarek evin ahirete intikal etmiş fertlerine rahmet olsun. Tabii ki baldız Hatice Hanım'a gönül dolusu teşekkürler.

Bunun yanında büyük sıkıntılar içerisinde evlatları için çırpınan, bugün dünyaya gelmeme vesile olan, bizleri iyi bir insan olarak hayata kazandıran anneme ve babama rahmet olsun.

7 Temmuz olan doğum günüm böylelikle perçinlenmiş oldu. Allah cümlenize sağlıklı ömür versin...

Uçağı Kaçırdım

2011 yılının Nisan ayıydı...

Telefonun ucundaki ses titrek, endişeli ve üzüntülü bir hâlde:

— Sivas'a gelirsen iyi olur, sana ihtiyacımız var, zira abinin durumu çok kritik, diyordu.

Yengesi Ayşe Hanım, sözleri boğazında düğümlenmiş bir hâlde kendisini çağırıyordu.

Bir an ne yapacağı hakkında karar veremedi. Ağabeyi Doğan Kaya'ya, farklı zamanlarda 5 adet stent takılmış. Doktorlar yürümesine dahi izin vermiyorlardı.

Ne yapmalıydı? Çok hızlı düşünerek çözüm üretmeye çalıştı. Olmuyordu. Çözüm bulmak için kısa bir süre düşündü. Bir çıkar yol bulmalıydı. Sonra aklına *Prof. Dr. Bingür Sönmez* Hoca geldi. İyi de nasıl ulaşacaktı? Müşterek tanıdıkları vardı; *Şeref Taşlıova, Sinan Çelik, Burhan Tarlabası...* Önce Şeref Taşlıova'yı aradı. Şeref Taşlıova, Doğan Hoca'yı çok sever, sayardı. Arayıp durumunu söylediğinde çok üzülmüştü.

– Hemen ben arayıp sana dönüyorum, diyerek cevap verdi.

Heyecanla telefonun çalmasını beklerken Şeref Taşlıova aradı.

– Uğur Hoca'm, Bingür Hoca'yla konuştum. Kendisi ne büyük bir tevafuktur ki konferans vermek için pazar günü Sivas'a gidiyor. Senden bahsettim, mutlaka hastayı görmek istediğini söyledi, dedi.

Şeref Taşlıova'ya teşekkür ve minnet duygularını ifade etti. Hemen internet üzerinden aynı gün akşam Sivas'a gitmek için 18.00 uçağına yer ayırttı. Akşamüzeri havaalanına ulaştığında 17.10'du. Bilet işlemleri için görevliye kimlik belgelerini verdi. Görevli bir an duraksadı ve:

– Beyefendi, biletiniz Atatürk Havalimanından ve 50 dakika var uçuşa, yanlış havalimanındasınız. Burası Sabiha Gökçen, dedi.

Öylece kalakalmış, çaresizlikten kolları iki yana düşmüştü. Kendine çok kızdı. Görevli, olayın vahametinin farkına varmış olmalı ki:

– Yetişmeniz imkânsız, ama sabah buradan ilk uçakla gidebilirsiniz. Tabii ki küçük bir fark ödeyerek, dedi.

Kabul etti. Çaresizlik içerisinde eve dönerek eşine durumu anlattı. Sabaha kadar gözüne uyku girmede. Pazar günü, uçuştan daha erken saatte havaalanında idi. Uçağına geçti, yolcular yavaş yavaş uçağına biniyorlardı. Bir an gözlerine inanamadı. Bingür Sönmez Hoca, az önce uçağına binerek birkaç sıra arka koltuğına geçti. Bu bir mucizeydi sanki. Tam tersi olacak, ama “*yerde ararken gökte buldu.*”

Bir saatlik yolculuk sonrası uçak, Sivas Nuri Demirağ Havalimanına iniş yaptı. Bagaj alma kısmına geçerek Bingür Hoca'yı beklemeye koyuldu. Bagajı yoktu, ama hocayı çıkışta karşılamak istedi. Bagaj kısmına hoca son girenlerdendi. Salonda da pek kimse kalmamıştı. Bingür Hoca yavaş yavaş gelirken yolunun üzerine çıkarak önünü ilikledi, hafif gülümsedi. Hoca elbette ki bu hareketin kendisi için yapıldığını anlamıştı. Yaklaştı, el sıkıştı, sanki yıllardır tanıyormuşçasına sarıldı.

– Hocam, ben Uğur Kaya, Şeref Taşlıova'nın bahsettiğı kişi, dedi.

– Tamam Uğur Bey. Biliyorum abinizin durumunu. Öğleden sonra mutlaka ziyaret edeceğim. Sizin de Kültür Bakanlığında sanatçı olduğunuzu söyledi Şeref Bey. Hatta bu akşam Atatürk Kültür Merkezinde gerçekleştireceğim Sarıkamış ile ilgili konferansta küçük bir katkı sağlarsanız çok memnun olurum. Saat 14.00'te hastanede görüşelim, dedi Bingür Hoca.

Devamında koyu bir sohbete daldılar. Havalimanı çıkışında Doğan Kaya'nın doktoru Öcal Berkay Bey ve yanındakiler, Bingür Hoca'yı karşılamak için gelmişlerdi. Bingür Hoca ve Uğur Kaya'yı kol kola çıkışta görünce hem şaşırdılar hem sevindiler. Ayaküstü sohbetten sonra ayrıldılar.

Hastaneye geldiğinde 11.00 sularıydı. Doğan Bey'in yattığı odaya girdiğinde hüznün ve sevinç birbirine karışmıştı, bir hayli yorgun düştüğü bariz belliydi Doğan Hoca'nın... Ayşe Hanım'ın tüm endişeleri yerindeydi. Uçağı nasıl kaçırdığını, ertesi gün hocayla aynı uçakta nasıl karşılaştığını ve neler konuştuklarını bir çırpıda anlattı. Deyim yerindeyse hastanede olmasına rağmen çaresizlik içinde çarpınan hastanın doktor ayağına gelmişti. Bakışlarına güç geldi, umutları yükseldi. Nitekim 14.00 gibi Bingür Hoca, bir güneş misali odaya girdiğinde umutlar daha da kuvvetlendi. Hoca:

– Öcal Bey durumu anlattı, anjiyo görüntüsünü inceledim. Tabiri yerindeyse kalbi besleyen damarlar tamamen iflas etmiş durumda. Doktor arkadaşlarımız ellerinden gelen her şeyi yapmışlar. Doğan Bey, bu andan itibaren siz benim hastamsınız. Uygun bir zamanda İstanbul'da ameliyatınızı ben gerçekleştireceğim. Hiç endişe etmenize gerek yok, dedi.

Sessizlik içerisinde hocanın biten cümleleri umuttan çok daha öteydi. Minnet ve şükranla hocayı uğurlarken Uğur Kaya:

– Bu akşam vereceğiniz konserde hayatımın en önemli dinletisini gerçekleştireceğim, dedi.

Daha ne yapabilirdi ki? Nitekim akşam 19.00 gibi Atatürk Kültür Merkezinde bir araya geldiler. Bingür Hoca, Sarıkamış Destanı üzerine çok önemli belgeler ve filmlerle konferansını sürdürüyordu. Sıra Uğur Kaya'daydı, saziyla sahneye geldi. Yanında her zamanki gibi Cafer Üvenç vardı. Birlikte Seferberlik ve Sarıkamış üzerine içli türküler söyleyerek seyircilerin duygularını depreştirdiler. Bir ara Uğur Bey, Bingür Hoca'yı sahneye çağırarak birlikte "*Havada Bulut Yok Bu Ne Dumandır*" türküsünü icra ettiler. Hoca, müziğe ve türkülere sevdalıydı. Yanında hiç eksik etmediği kavalını çıkartarak türküye büyük bir ustalıkla eşlik etti. Doktorluğunun yanı sıra sanatçı kişiliğiyle de sahnede büyük takdir topladı.

Bingür Sönmez ve Uğur Kaya

Sivas ziyareti için yola çıkan Uğur, havalimanında uçağı kaçırdığında "*Nasıl böyle bir hata yaptım?*" diye de kendisine çok kızmıştı. Oysa tevafuk denilen olay, kaderin ta kendisiydi aslında. Uçağı kaçırmıyaydı Hoca'yla böyle bir diyaloga giremeyecek, belki de görüşemeyeceklerdi. "*Her şerde bir hayır vardır.*" sözü tam da bu olay için geçerliydi.

Sivas'ta Doğan Bey ve Ayşe Hanım'la sonrası için planlar yapıldı. Bu olaydan 5 ay sonra İstanbul'da bir araya gelindi. Bingür Hoca, son tetkikleri yaptıktan sonra ameliyata karar verdi. Uzun ve geçmek bilmeyen saatlerin ardından ameliyat başarıyla gerçekleşti. Doğan Bey için artık stentsiz bir hayat başlamıştı.

Bir gece vakti ziyaretine gittiğinde Ayşe Hanım, Doğan Bey'in hiç yemek yemediğini söyledi. Oysa doktor ve diğer görevliler de acilen yemeğini yemesi gerektiğini tembihlemişlerdi. Hakikaten de Doğan Bey'in gözleri çukura düşmüş, görenler için tanınmaz hâle gelmişti. Biraz da baskı yaparak:

— Bak abi, “*Bugün pazar, her taraf kapalı,*” diyeceksin, “*Hastanenin restoranı da kapalı,*” diyeceksin. Bunlar bahane! Sen şimdi bana öyle bir yemek sipariş et ki ben onu bulamayayım, dedi.

— Tamam, kuru fasulye, pilav olursa yemeye çalışırım, dedi.

Bunu duyduktan sonra dışarı çıktı, arabayla Şişli Camisi’nin karşısında 7/24 açık olan lokantaya geldi; kuru fasulye, pilav ve biraz daha çeşni katarak 15 dakika sonra Doğan Kaya’nın odasındaydı. Büyük bir şaşkınlık içerisinde:

— Bu kadar kısa zamanda getirebileceğini hiç düşünmemiştim, hatta bulamaz diye de içimden geçirmiştim, dedi.

O yemeği zorla da olsa yedi. Sabaha yüzünün rengi ve çehresi daha güzel hâle geldi. Bingür Hoca, ilk bir ay bol bol kelle paça ve işkembe çorbası önerdi.

Birkaç gün sonra taburcu oldu. Bingür Hoca’yla helâlleşildi. Hastaneden yola çıktılar. Araba, Ümraniye’de Tepeüstü’ne yaklaştı. Kervansaray İşkembecisi görüldüğünde Doğan Hoca’nın ağzından şu cümleler döküldü:

— Uğur, şurada bir kelle paça içsek mi?..

Aradan 9 yıl geçti. Şükürler olsun Allah’ın bugününe. Ağabeyim Doğan Kaya, sağlıklı bir şekilde hayatını idame ettirmektedir. Allah’ım kendisine kitapları, yazıları ve edebî çalışmalarıyla çok daha uzun yıllar, Türk Folkloru ve Türk Edebiyatına hizmet etmeyi nasip etsin inşallah...

28 Ekim 2020/İstanbul

Arkadaşım Doğan Kaya

Naciye ATA YILDIZ*

Naciye Ata Yıldız ve Doğan Kaya

Doğan Kaya ile 1988 yılında tanıştık. İçinde bulunduğumuz günden geriye doğru bakınca çok uzun yıllar; hatta o tarihte dünyaya bile gelmemiş olan nesle göre milat öncesi gibi gelebilir. Ama yıllar çabuk geçiyor... 32 yıl geçmiş bile... Aslında her ikimiz de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olmuşuz, ancak kendisini İstanbul Üniversitesi'nden tanıımıyordum. Çünkü o, biz fakülteye girmeden bir yıl önce mezun olmuş.

Doktora sınavlarına girdiğimiz günlerdi... Sınava girenler iki gruptuk. Birinci grup, *Ayşe Yücel Çetin*, *Hamiye Şibil Duran*, *M. Öcal Oğuz*, *Ahmet Doğan* gibi birbirini yüksek lisanstan da tanıyanlar yani aynı dönemde yüksek lisans

* Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, naciye.yildiz@gmail.com

Doğan Kaya Armağanı

öğrenimi görenler, ikinci grup ise yüksek lisansını başka üniversitede tamamlayıp doktora için Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne gelenler... Doğan Kaya, ikinci gruptaki arkadaşlarımızdandı. Kısa zamanda 13 doktora öğrencisi kaynaştık, ders dışı saatlerde, o zamanlar Tunus Caddesinde olan Enstitünün dersliklerinde grup hâlinde oturup bilgi paylaşırdık; en çok da yemek tariflerini. Çünkü dersler akşam 18.00-21.00 arasında yapılırdı ve hepimiz de çok acıkmış olurduk. Doğan Kaya arkadaşımız ise fıkra anlatırdı. Güzel fıkra anlatırdı.

Kırgızistan (2017)

Kendisi bıkmadan, yorulmadan her hafta Sivas'tan Ankara'ya otobüsle derse gelirdi. Onun bu azmi karşısında, gündüz Beytepe'de okutman olarak ders verip akşam saatinde Tunus Caddesinin yolunu tutmak ne kadar zor gelse de kendi adıma dersten kaçmaktan utanırdım. Bir yıllık ders dönemi böyle bitti, ama derslerimiz bitmedi. Çünkü bir dersimizin sınavında başımızdaki gözetmen bize bir iftira atmıştı ve sınav sorusu "ak ve kara" olan bu dersten enstitü tarihinde ilk ve son olarak hepimiz sınıfta kalmıştık. Bir sömestre daha bir derse devam ettik. Doğan Kaya yine Sivas'tan geldi, gitti ve hep fıkralarını beraberinde getirdi.

Aradan yıllar geçti, kendisiyle daima görüştük. 2017 yılında ise birlikte bir Kırgızistan yolculuğumuz oldu. Grubumuzda Rahmetli Prof. Dr. Ali Berat Alptekin, Atatürk Üniversitesinden Prof. Dr. Dilaver Düzgün, 19 Mayıs Üniversitesinden Prof. Dr. Şahin Köktürk, bir yıl sonra hunhar bir saldırının

kurbanı olan rahmetli kadın âşığımız *Ayten Gülçınar*, *Âşık Suphani* gibi isimler de vardı. Program boyunca sevgili Doğan arkadaşımız güzel fıkralarıyla, sevgili âşıklarımız çeşitli hatıralarıyla gezimize renk katılar...

Dönüş günümüz geldi... Otelin lobisinde herkes güzel bir toplantının daha sona ermesinin ve gönül birliğimiz olan dostlardan ve topraklardan ayrılmanın buruk hüznü, eve dönecek olmanın da sevinci ile karmaşık duygular içinde oturuyoruz. Doğan arkadaşımız yine fıkraları ile bizleri gülmekten kırıp geçiriyor. *Prof. Dr. Orhan Kemal Tavukçu* arkadaşımız bir şey unutmamamız için uyarılarda bulunuyor. “*Aman pasaportlarımızı odanızda unutmayın.*” diye tekrar tekrar hatırlatıyor, hepimiz kontrol ediyoruz. Doğan arkadaşımız da kontrol ediyor, işte montumun cebinde diyor. Pasaportlarımız yanımızda, problem yok... Orada kalanlarla vedalaşıyoruz. Havaalanına geliyoruz. Bizi yolcu etmeye gelen arkadaşlarla da vedalaşıyoruz. Hatta beklemeyin, gidin diye de ısrar ediyoruz, ama uçak işinin belli olmayacağını, rötat olup olmadığı kesinleşene kadar alandan ayrılmayacaklarını söylüyorlar. Tam dış hatlara geçeceğiz, ortalık karışıyor. Doğan Kaya, “*Montumu otelin lobisinde unuttum, pasaportum da cebimdeydi.*”, diyor... Hepimizde bir şok dalgası. Otele telefon ediliyor. Mont orada, ama Doğan burada... İkisini buluşturmak için üniversiteden bir arkadaş otele gidip pasaportu alıyor, havaalanına doğru yola çıkıyorlar. Doğan Kaya’yı da havaalanına gelen arkadaşlar şehre doğru götürüyorlar. Biz uçağa biniyoruz. Doğan Kaya yetişebilecek mi diye de bir yandan gözümüz uçağın kapısında. Yolda nerede buluştular bilemiyoruz, ama geriye geldiklerinde kontuar kapandığı için Doğan arkadaşımız uçağa alınmıyor. Bir sonraki uçağa kadar Bişkek’teki dostlara fıkra anlatmaya devam ediyor.

Sevgili arkadaşım, ömrünün bundan sonrasında da fıkraların hiç bitmesin, hayatın fıkra tadında ve sağlıklı, güzel ailenle huzur içinde geçsin...

Dr. Doğan Kaya

Adil Ali ATALAY

Cehaletin silahı, ilmin, bilimin ilacı olan *Dr. Doğan Kaya (Mahcubi)*, güzel insan, Sivas'tan İstanbul'a gelip Can Yayınları'nı üç kez ziyaret etmiş olup Sivas'ta bir can dostumuz oldu. Ne mutlu bize!

Cönklerden eskiden yazılmış olan beyitleri çevirip bize gönderdi, *Şah Hatayî* divanını çıkardık. Topluma sunduk. Durmadı, tekrar *Âşık Noksani*'leri, *Virani*'yi, *Derviş Ali*'yi, *Teslim Abdal*'ı ve eski yaşamış ozanların eserlerini çevirip hem edebiyata katkı sundu hem de bizlerin topluma sunmamıza yardım etti.

Kamber Durna, Doğan Kaya ve Adil Ali Atalay (Vaktidolu)

Bu gayretlerinden, yardımlarından ötürü minnetle, şükranla teşekkürlerimi bir borç bilerek içimden gelen duygularımı *akrostiş* olarak beş dörtlük ufacak bir beytimi armağan edebildimse kendimi bahtiyar sanacağım.

Az Gelir Binde Biri

Doğru yoldan ayrılmaz, çevirir tüm cönkleri
Onu tanıyan bilir, hep dürüştür kökleri
Günlük durmaz çalışır, hiç boş değil günleri
Allah O'na bahşetmiş hümanist görüşleri
Ne kadar da methetsem az gelir binde biri

Korur onu Yaradan, hem dertten hem belâdan
Allah'ım yardım etsin, korusun her yaradan
Yorulmaz nerde cönk var bulur onu oradan
Allah ona bahşetmiş hümanist görüşleri
Ne kadar da methetsem az gelir binde biri

Detaylı çalışmıştır, her yapıtta var ismi
Onlarca kitaplarda dipnotlarda var resmi
Kendi eserlerini okursun sanki sesli
Allah ona bahşetmiş hümanist görüşleri
Ne kadar da methetsem az gelir binde biri

Kaya gibi yerinde, durur asla yıpranmaz
Ayağını berk basar, sağa sola satılmaz
Yolu dürüstlük yolu, yanlış işten anlamaz
Allah O'na bahşetmiş hümanist görüşleri
Ne kadar da methetsem az gelir binde biri

Dünyaya gelse idi çok erler sizin gibi
Onurlu dürüst canlar, hepsi olur kıymetli
Allah bilir seviyor **Vaktidolu** sizleri
Allah ona bahşetmiş hümanist görüşleri
Ne kadar da methetsem az gelir binde biri

Ali Adil Atalay- Vaktidolu
Kocaeli Çayırova Hasan Hüseyin Çifliğı,
14.Kasım 2020

Yola Gönül Vermiş Bir Kültür Çınarı: Doğan Kaya-Mahcubî

Kamber DURNA*

İstanbul’ da yapılan “Sivas Günleri” anısıdır.

Gecikmiş de olsa, hayat bir noktada onunla tanışma fırsatını bizlere verdi. Bizlere tuttuğu ayna; tıpkı derya içinde yüzen balığın farkında olmadığı su gibi, içinde bulunduğumuz ama yeterince farkına varamadığımız yolun, kültürün özünü içselleştirmemize önemli bir katkı sundu.

Bir akademisyen olarak yetiştirdiği çok sayıda öğrencisine bayrağı gönül rahatlığıyla devretmenin gururunu hep taşıyacaktır. O, sadece bir öğretim üyesi olarak öğrenciler yetiştirmede. Bu ilerlemiş yaşında gönül birlikteliği yaparak onun bir öğrencisi olmanın güzelliğini ve sıcaklığını hep yaşayacağım.

* Araştırmacı-yazar, durnakamber@gmail.com

Kendisi gerçek bir kaynak kişidir. Onun arşivinden, kitap, makale, konferans, panel, sempozyum ve sohbetlerinden kimler yararlanmadı ki!?

Saygıya değer hocamız; cönk, mecmua ve yazmaların kültürümüz için ne kadar değerli olduğunun bilincine varmamızı sağladı. Bu yönlendirme, bizleri çok yoğun bir araştırmaya yöneltti. Ulaştığımız tüm yazmaları, gerçek adresi olan Doğan Kaya hocamıza severek devrettik. Çabamız her geçen gün daha da yoğunlaşarak sürmektedir. Saha araştırmaları, özel arşivler, ocak arşivlerini elde etme çabamız, giderek daha çok dostumuzun katkısıyla arşivimizi daha da zenginleştiriyor. Bunlar da hak ettikleri adrese Dr. Doğan Kaya hocamıza teslim edilerek kültürümüze kazandırılacaktır.

En başta *Hatayî*, *Teslim Abdal*, *Derviş Ali*, *Noksanî*, *Esîrî Baba*, *Filibeli Âşıkî*, *Hıdır Koluvaçık*, *Vîranî*, *Kul Sevindik* ve çok sayıda Hak âşıklarımızın deyişlerinin gün yüzüne çıkarılmasında bizlere önderlik yaptı. Ortaya çıkarılan yeni şiirleri *Adil Ali Atalay-Vaktidolu* ile birlikte değerlendirmemiz için bizlere her türlü katkıyı sundu. Ya yeni kitaplar çıkarıldı ya da yeni baskılara eklemeler yapılarak kültürümüz zenginleştirildi. O, bir bilim insanının paylaşılarak güzellikler yaratılmasına örnek oldu. Bizleri hep motive ederek çalışmalarımıza yön verdi. En son, “*Eğin’de Söylenen Maniler*”e yönelik olarak bir çalışma başlatmamızı önermişti. Bu çalışma da tamamlandı, önümüzdeki günlerde kitap olarak çıkacaktır.

Bazı insanları yazmak zordur. Bundan sonraki ahir ömrümüzde çok daha verimli bir çalışma içinde olacağımızdan hiç kuşkumuz yoktur. Tüm yaşamını kültürümüze adayan bu mütevazı gönül dostumuzun yapacağı daha çok işler var.

Ömrü bereketli olsun...

Hak Erenler yâr ve yardımcısı olsun...

Kamber DURNA

İstanbul- 14.11.2020

Oturumlar Arası ay Molası veya Birkaç Fıkra İçin Ara

Cengiz GÖKŞEN*

Cengiz Gökşen ve Doğan Kaya - Sivas

Bazı insanlar vardır, yanında olduğunuzda huzur bulursunuz. Hiç kimseye mesafe koymazlar, ön yargısızdırlar. Yüzleri daima mütebessimdir; sîretleri suretlerine yansımıştır. Şairin “*Dışının görünüşü içinin aynasıdır.*” dediğı gibi onların içlerinin güzelliğı dışına vurmuş; tutumuna, davranışına yansımış, huy olmuştur. Teklifsiz yanlarına gidebilirsiniz. Hoş sohbetirler. Sözleri, sohbetleri, meclisleri herkese açıktır. Sosyal statüye değil, insana itibar ederler. Bu yüzden her mecliste aranan, her gönlün sevdiği insanlardır. Bunları her sokakta, mahallede, semtte bulamazsınız. Şimdilerde şehirlerde

* Prof. Dr., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, cengizgoksen@osmaniye.edu.tr

bile sayıları azalmıştır. Yirmi yıldan fazla bir süredir (40-50 yıldır tanıyanlar yıl söyleme cüretkârlığını bağışlasınlar) tanıdığım *Doğan Kaya Hocam/Ağabeyim* tam da böyle bir adamdır.

O, bir gönül adamıdır. Derdi vardır dağlardan yüce. Hiçbir zaman boş duramaz. Devletine, vatanına, milletine hizmet etmek, kültürüne karınca kararınca bir katkı yapabilmek için didinir. Dedim ya, az bulunanlardandır. Tezgâhında işlenen mutlaka bir şeyler vardır.

Söz, sohbet adamı olmak öylesine kolay iş değildir. Bunun ne kadar zor bir iş olduğunu, Yunus'un meşhur "söz" konulu şiirinde buluruz.

Keleci bilen kişinin yüzünü ağ ede bir söz
Sözü pişirip diyenin işini sağ ede bir söz

...
Kişi bile söz demini, demeye sözün kemini
Bu cihan cehennemini sekiz uçmağ ede bir söz

Söz sohbet olur da fıkra, latife olmaz mı? Ne demişler; latife latif gerek. *Doğan Kaya*, söz sohbet meclislerinin en latiflerindendir. Onun anlattığı fıkralar saatlerce bilgi bombardımanına tutulmuş zihinleri bir anda boşaltan, yeniden zindeleştiren birer can suyu oluverir. Onun fıkraları, saatlerce bedenen çalışan bir insanın bedenine bir bardak demli çayın kattığı hayat iksiridir.

Fıkra anlatmak kolay gibi görünse de oldukça zor bir iştir. Çünkü her fıkra bir küçük piyestir. Bu piyesi tek başınıza oynayacaksınız; bunu yaparken/anlatırken hem yeniden yazacak hem de fıkradaki karakterleri tek tek canlandıracaksınız; kelimeleri ne bir fazla ne bir eksik söyleyeceksiniz. *Doğan Kaya*, bu söylediğimiz hususiyetleri şahsında cem etmiş nadir söze can verebilenlerdendir.

Türk kültürü ve edebiyatıyla ilgili sempozyumların, kongrelerin, bilimsel toplantıların aranan adamları vardır. *Doğan Kaya*, ömrünün son kırk yılından fazlasını Türk kültürüyle ilgili çalışmalara vermiş, bilimsel faaliyetlerin ulu çınarlarından biridir. Bu yüzden *Doğan Kaya*, ülkemizde yapılan bilimsel toplantılarda gözlerin ilk aradığı kişilerden biridir.

Bilimsel toplantılar arasında verilen molalarda bazı hocalarımızın etrafında haleler oluşur. Bu hale sahibi hocalardan biri de *Doğan Kaya*'dır. Toplantıların bilimsel ağır havasından bir an da olsa biraz kurtulmak isteyen hocalar, koridorlarda kendileriyle aynı duyguları paylaşan dostlarıyla buluşurlar. Bu buluşma noktalarından biri de *Doğan Kaya*'nın başında bulunduğu masadır. Ve *Doğan Kaya* hocamızın o meşhur esprisi duyulur. "...Gelin hele... Laf birikti, ağzımızda dilimiz şişti."

Doğan Kaya Hocam, Sivaslıdır ve Sivas'ı uzaktan sevenlerden değildir. O, Sivas'ı Sivas'ta sever. O, her gittiği yere biraz Sivas götürür. Doğup büyüdüğü şehre aidiyet hissinin kaybetmeyen az insanlardandır. Ondan dinlediğim ilk fıkra bir Sivaslı fıkrasıydı. Bayburtluya bağlı olarak da anlatılan bu fıkrayı ustadan Sivaslı için dinledik.

Ya Rasulallah Hele Bah Kim Geldi

Sivaslı köylünün biri Hacca gidecektir. Müftülük, hacı adaylarını müftülükte toplantıya çağırır. Hac farızasının zahmetli iş olduğu, bunun için hazırlık yapmak, ibadetleri, zikirleri artırmak gerektiği belirtilir. Böyle yaparlarsa zahmet kapılarının kapanıp rahmet kapılarının açılacağı söylenir. Bunun üzerine bizim Sivaslı, gündüz zikri, gece ibadetini artırır.

Gün gelir, Sivaslının Hac yolculuğu başlar. Sivaslı, havaalanının kapısına varır; her taraf cam, kapılar kapalı... Sivaslı tam içeri nasıl girecem diye düşünürken kapı birden açılır. Ömründe böyle bir şey görmemiş adam şaşırır: Aman Allah'ım! N'oluyor? Aklına müftülükte söylenilenler gelir. İbadetlerin faydasını görmeye başladığını düşünür. Havaalanının koridorlarında yürürken lambalar kendiliğinden yanar. İbadeti artırınca ışıkların bile Allah'ın hikmetiyle kendiliğinden yandığını düşünerek kendinde keramet görmeye başlar.

Sivaslı, Medine'ye varır; otele yerleşir. Abdest almak için lavaboya gider. Elini musluğun altına uzatınca birden su akmaya başlar. Artık keramet çok aşikârdır. Her işi kendiliğinden yola girmektedir. Kendini iyice evliya gözüyle görmeye başlar. Abdestini alıp akşam namazı için Mescid-i Nebevi'ye varır. Namaza durduğunda Mescid-i Nebevi'nin açılan kapanan kubbeleri kapalıdır. Ancak namazdan sonra ellerini duaya açtığı anda bakar ki gökyüzü görünüyor.

Sivaslı, artık şaşırıyor ve kendinden gayet emin bir şekilde Resulullah'ı selamlamaya varıyor ve “*Ya Resullallah, hele bah kim geldi,*” diyor.

Doğan Kaya Hocamdan en son dinlediğim ve çok hoşuma giden fıkralardan birini daha anlatarak yazıyı sonlandıracağım:

Seni Sevmeyenin Ta ...

Sivaslı biri, ömrünün ilk 45-50 yılını hırsızlıkla, arsızlıkla, her türlü yolsuzlukla geçirmiş. Ayyaşlık, sarhoşluk... Gece hayatı... Adam vurmak vs. Adamda her yol var. Tam bir ali kıran baş kesen. Adam gibi yaşamayı bir türlü başaramamış.

Bizim Sivaslı, nasıl olduysa sonunda tövbe etmiş, her şeyden el etek çekmiş. Kendini ibadete, hayır hasenat işine vermiş. En sonunda Hacca gitmiş. Beytullah'ı görür görmez kendinden geçmiş. Başlamış feryad ü figan ağlamaya. İki rekât namaz kıldıktan sonra yapışmış Beytullah'ın örtüsüne, salya sümük nasıl ağlıyor, hıçkır hıçkır feryad figan o biçim...

Sadece hıçkır hıçkır ağlamıyor, aynı zamanda aklından geçenleri de kendi lisanında sayıp döküyor: “*Ya Rabbi, Ya Resulallah, seni sevmeyenin, senin dediğini tutmayanın ben ta anasını avradını...*”

Doğın Kaya Armağanı

Doğın Kaya Hocam, burada devreye giriyor; “Adamın niyeti kötü değıl. Allah onu affeder ya,” diyor. Ameller niyetlere göredir...

Hakkını vererek anlatamadıysak noksanlık bizdendir.

Benim Gözümle Doğan Kaya

Ahmet Necip GÜNAYDIN*

Doğan Kaya ve Ahmet Necip Günaydin
Sıcak Çermik - "Ayran şöleni" (1973)

Doğan Kaya ismi Türk Halk Edebiyatına emek veren hocalar arasında ilk sıralarda yer alır. Gençlik yıllarından itibaren bu alanda yaptığı çalışmalar, yazdığı eserleriyle bu düşünceyi defalarca ispatlamış bir hocamızdır. İlmi çalışmalarda asla bencil olmayan, bilgiyi, kaynakları ilgili kişilerle paylaşmaktan, bir konu üzerinde bilgi alışverişinde bulunmaktan hassaten zevk alan bir akademisyendir Doğan Kaya... Panel ve sempozyumların vazgeçilmez ismidir. Her faniye nasip olmayacak sayıda ve ilmî nitelikteki

* Emekli Öğretim Görevlisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, necipgunaydin@gmail.com

eserleri ile Türk Halk Edebiyatı sahasında haklı bir üne sahip olmuştur. Emeklilik döneminde de alanında eserler ortaya koymak için sistemli bir çalışma içinde olduğunu gözlemliyoruz.

1973 yaz aylarıydı. Liseyi yeni bitirmiştik. Çerkez'in Kahvesine Doğan Kaya isimli bir ağabey geldi. İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde öğrenciymiş. Yaptığı çalışmalardan, araştırmalardan söz ediyordu. Büyük bir hayranlıkla kendisini dinledik. Acıyurt köyünden olduğunu öğrendik. Bu köyden çok arkadaşımız, dostlarımız vardı. Genelde gençlerinin üniversiteye gittiği bir köydü Acıyurt. Araştırmacı tutumu ile ilgimizi çeken Doğan Ağabey, fitratımızda var olan bir duyguyu, düşünceyi âdeta harekete geçirmişti.

1974 yılında biz de yüksekokula (Eğitim Enstitüsü) başladık. Okuma alışkanlığımızı küçük yaşlarda kazanmıştık, ama rastgele okuyorduk. Sivas'ta bize yön veren çok önemli isimler vardı. Sivas'ın o yıllarda uğrak yeri olan bir kitapçısında yine bir Acıyurtlu olan Şahin Uçar ile karşılaştık. Arkadaşlarımızla raflardaki kitaplar hakkında konuşuyorduk. Yanındaki arkadaşına bizi kastederek; "*Gençler, 100 gram bal yemek için bir çuval keçi boynuzu kemiriyorlar,*" dedi. Bu söz kulağıma küpe oldu. O gün bugündür kitap alırken, okumadan önce seçici olmayı, yazarını, bilimlik özelliklerini dikkate almaya gayret ettim. Özellikle çalışma alanımızdaki kayda değer kitaplara daha bir öncelik veriyorsunuz.

Doğan Ağabey ile yıllar içinde görüşmelerimiz hep sürdü. 1987'de ilk kitaplarımız yayımlanırken Esnaf Matbaasında karşılaştık. Biz Sivas'ın orta öğretim kurumlarında çalışırken Doğan Ağabey üniversiteye intisap etti. 1996'da yollarımız Cumhuriyet Üniversitesinde kesişti.

Her pazartesi, Edebiyat Fakültesine derse gittiğimde kendisine kapıdan selam verir, hâl hatır sorardım. Odasının önünden geçerken; "*Necip Bey, seni ilgilendiren kitaplar geldi.*" diye seslenirdi. Türkiye'nin dört bir yanından, Türk dünyasından kendisine kitaplar gelirdi. Alanlara göre kitap paylaşmayı severdi.

Yurt içi ve dışında düzenlenen sempozyumlara sık katılırdı. Her gelişinde gittiği ülkelerdeki intibalarını mutlaka anlatırdı. Son olarak İran-Güney Azerbaycan'da tebliğini sunduktan sonra Türk soydaşlarla birlikte yaptığı geziyi, gösterilen coşkuyu anlatmıştı. İlmi seyahatlerinden dönünce o yöreye ait lokum, şekerlemeleri ikram etmekten büyük zevk duyardı.

Kendi şehrinizde, her gün birlikte olduğunuz insanlar, sizin ilmî niteliğinizi, sahip olduğunuz meziyetleri, yayın faaliyetlerinizi pek fark

etmezler ya da görmezden gelirler. Doğan Ağabey de bu muameleye uğrayanlardandır. Başta Akçağ Yayınlarından olmak üzere, her biri ciddi emek mahsulü eserlerini erbabı bilir. Eserleri üst üste koysak hocamızın boyunu aşacak sayıdadır. Türk Halk Edebiyatı alanında, akademik dünyada haklı bir şöhrete sahip olduğunu ve sevildiğini bizzat müşahade edenlerdenim.

Arı gibi çalışkan bir hoca deyince akla ilk gelen isimdir. Sürekli bir araştırma içindedir. Gecenin bir saatinde telefon açıp; *“Filan derginin şu numaralı sayısı sende var mı? Bir konuyu incelerken seni ilgilendiren bir konuyla karşılaştım.”* der. Gittiği bir kitapçada bizi ilgilendiren bir kitap görmüşse hemen haberdar eder.

Emekli olduğunda evinde zaten var olan çalışma mekânında üretkenliğini sürdürüyor. Bir dergiye, kitaba ihtiyaç duysak kaynağını ilk sordüğümüz kişidir Doğan Ağabey.

Yazım konusunda her zaman yol gösterici olduğu gibi bir çalışmamız yayımlandığında ilk arayarak kutlayan, yüreklendiren, *“Yeni eserlerini bekliyoruz.”* diyerek çıtayı yükselten kişi olmuştur.

Cumhuriyet Üniversitesinden bir Doğan Kaya geçti. Normalden biraz fazla alçak gönüllü bir şahsiyet olan ağabeyimizle üniversitede ortak komisyonlarda görev yapmaktan gurur duydum. Hâlâ yürütmekte olduğumuz “Yayın Kurulu Üyeliği”nde de yüksek fikirlerinden faydalanmaya devam ediyoruz.

Fani dünyada iz bırakanlardan olmak ne güzel... Bıraktığımız eserlerinizin sizi ölümsüz kılması ne kadar anlamlı. Onlarca yıl sonra birçoğumuzun olmayacağı bir dünyada Doğan Kaya adı geçtiğinde, aynı zaman diliminde birlikte olduğumuz gerçeği hissemize düşen en önemli övünme payı olacaktır.

Doğan Ağabey, inşallah daha uzun yıllar birlikte olacağız, ilmi istişarelerde bulunacağız. Yolumuzdan giden evlatlarımız, ikimiz için de gurur vesilesidir. Kitaplarımız bizden sonra ne olacak sorusunu sormayan şanslı kişilerdeniz. İnaniyorum ki onlar da verimli çalışmalarda bulunacaklar, alanlarında göz dolduracaklardır.

Canım ağabeyim, Türk Halk Edebiyatına yeni katkılar yapacağıma yürekten inanıyorum. Türk kültürüne hizmet yolunda engin tecrübe ve birikiminizle varlığını hissettirmeyi sürdüreceğinizden eminim. Ailenizle birlikte sağlık ve mutluluk içinde nice yıllar diliyorum. Üzerimizdeki emekleriniz için teşekkürler Doğan Kaya Ağabeyim...

Doğan Kaya ile Nasıl Tanıştım?

Hayrettin İVGİN*

Doğan Kaya ve Hayrettin İvgin

Doğan Kaya ile tanışıklığımız ve dostluğumuz 1982 yılının Mayıs ayından bu yana sürmektedir. Demek ki 40 yıla yaklaşan bir arkadaşlığımız var. Onunla karşılaşmamızın nasıl başladığını anlatmak istiyorum.

Yunus Emre'nin Türk halk ve tasavvuf edebiyatındaki yerinin çok önemli olduğunu herkes bilir. Bu nedenledir ki onun asıl mezarı ve makamının nerede olduğu kesin bir sonuca vardırılamamıştır. Eskişehir Sarıköy'de (Yunus Emre beldesi), Karaman'da, Bursa'da, Afyonkarahisar Sandıklı'da,

* Folklor Araştırmacısı, hayrettinivgin@gmail.com

Kula ve Salihli arasında, Erzurum Duzcu köyünde, Keçiborlu'da, Ünye'de, Bolu'da, Sivas yakınlarında ve hatta Azerbaycan'da mezarı ve makamı olduğu iddia edilir. "Yunus Eskişehir'dedir" veya "Yunus Karaman'dadır" diyenler arasında tez ve karşı tezler ve iddialar daha yoğun olarak ortaya konmuştur. Ancak yukarıda adlarını sıraladığım yerlerin hiçbirisiyle ilgili doğru-dürüst ve ikna edici bir belge-bilgi ortaya konamamıştır. Vakfiyeler, tezkireler, sözlü anlatımlar, yakın tarihlerde yazıya geçirilen tez ve iddiaların hiçbirisi Yunus'un mezarı ve makamı için inandırıcı ve ikna edici değildir.

Yunus Emre ile ilgili elimizde bulunan kaynak, Hacı Bektaş Veli'yi anlatan 1624 yılında istinsah edilen *Vilâyet-Nâme* (Menâkıb-ı Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli) adlı bir yazma nüshada anlatılanlardır. Bu nüshayı Abdülbâki Gölpınarlı, 1958 yılında İstanbul'da İnkılâp Kitabevi yayınları arasında hem tıpkıbasımını hem de bugünkü yazı diline çevirerek yayımlamıştır.

Bu kitabın 48.-49. sayfalarında (aslındaki sayfalar 75-76), Yunus'dan şöyle söz ediliyor:

"Sivrihisar'ın kuzeyinde (şimalinde) Sangök (Sarıköy) derler bir köy vardı. O köyde doğmuş Yunus Emre adlı biri vardı. Bu erin mezarı da gene doğduğu yere yakındır. Yunus ekincilikle geçinir, yoksul bir adamdı. Bir yıl kıtlık olmuştu, ekin bitmemişti. Hacı Bektaş'ın vasfını da duymuştu. "*Gideyim biraz bir şey isteyim*" dedi. Bir öküzü alıp yükledi, vara vara Karaöyük'e geldi. Hünkâr'a "*Yoksul bir adamım, ekinimden bir şey alamadım, yemişimi alın, karşılığını lütfedin, ehlimle, âyalimle aşkınıza yiyeyim*" dedi."

Vilâyetnâme'nin bundan sonrasında; Hacı Bektaş, Yunus'a buğday vermek yerine nefes vermek istediği, Yunus'un kabul etmediği, buğdayda ısrarcı olduğu, Hacı Bektaş'ın da ona yeteri kadar buğday verdiği, ama Yunus'un pişman olduğu, dönerek tekrarında nefes istediği, ancak Hünkârın "*O iş bundan böyle olmaz, o kilidin anahtarını Tapduk Emre'ye sunduk, nasibini ondan alsın*" dediği, Yunus'un bundan sonra Tapduk Emre'ye kapılandığı anlatılır.

Vilâyetnâme'deki bu bilgileri bilen Kırşehirli, o yıllarda Kültür Bakanlığı'na, ve bizim Daireye (Millî Folklor Araştırma Dairesi) gelerek Yunus Emre'nin mezarının Aksaray'a bağlı Ortaköy sınırları içinde (o yıllarda Niğde'ye bağlı) bulunan Sarıkaraman köyünde bulunduğunu ve Ziyarettepe denilen mevkide (Kırşehir sınırları içinde) de mezarının olduğunu, buralarda mutlaka Bakanlıkça araştırmalar yapılması gerektiği konusunda dilekçeler vererek istekte bulunuyorlardı.

O yıllarda *Nail Tan* ağabeyimiz MİFAD'ın Başkanı, ben de Başkan Yardımcısıydım.

Sonunda MİFAD (Millî Folklor Araştırma Dairesi) Bakanlık oluruyla, benim başkanlığında bir araştırma ekibinin konunun araştırılması

gerektiğine karar verildi. 17 Mayıs 1982-28 Mayıs 1982 tarihleri arasında Kırşehir'e gidilerek 11 gün çalışma yapıldı.

Yunus Emre Araştırma Ekibinde şunlar yer alıyordu. *Hayrettin İvgin* (Ekip Başkanı), *İsa Özkan* (Araştırmacı-Şimdi Prof. Dr.), *Osman Aksoy* (Ankara Etnografya Müzesi Müdürü), *Fatih Ürer* (Devlet Planlama Teşkilatı Uzmanı), *Atilla Eryılmaz* (Y. Mühendis-Mimar), *Sabri Uysal* (Şube Müdürü), *İsmet Doğan* (Araştırmacı-Şimdi Prof. Dr.), *Akın Konak* (Araştırmacı). Bunlara Kırşehir'den de araştırma ekibine şu şahıslar katıldı. *Mustafa Karagüllü* (Kırşehir Esnaf Dernekleri Birliği Başkanı), *Refik H. Soykut* (Emekli Albay-Kırşehir Eski Belediye Başkanı), *M. Öcal Tekinşen* (Teknik Lise Müdürü), *Kemal Arif Veli* (İmam-Hatip Lisesi Arapça Öğretmeni), *Ekrem Kültepe* (Halk Kültürü Araştırmacısı), *İsmail Hakkı Beyoğlu* (Arkeoloji Müzesi Araştırmacısı).

18 Mayıs 1982 tarihinde, bu ekiple, Kırşehir'den valilikçe görevlendirilenlerle birlikte, tahsis edilen araçlarla önce Ortaköy'e daha sonra Aksaray'a gidildi.

Ben, Doğan Kaya'nın Ortaköy'de bir lisede öğretmen olarak çalıştığını biliyordum. Onu gıyaben tanıyordum. Özellikle halk edebiyatı, âşık edebiyatı konularında araştırmalar yaptığını, bu konuda folklor dergilerinde çok önemli yazılar yayımladığını görüyordum. Yunus Emre Araştırma Ekibi Başkanı olarak ekibe, uzmanlığından yararlanmak üzere dâhil edilmesi gerektiğini düşündüm. Ekip'e Ortaköy'de bir arkadaşımızı daha buradan alarak bu araştırmaya dâhil edeceğimizi söyledim. Hatta Kırşehir Kültür Müdürü V. Kadir Tan'a, Aksaray Kaymakamına (Aksaray o yıllarda ilçe idi) ziyaret sırasında Doğan Kaya'nın durumunu hatırlatarak, Kültür Bakanlığı MİFAD Başkan Yardımcısı ve de Ekip Başkanı olarak bize katılmasını istediğimi anlattım. Bana onun uzmanlığından yararlanabileceğimi, ama Doğan Kaya'nın herhangi bir resmî durumunun bu araştırmada olamayacağını söylediler. Zaten benim de istediğim buydu. Doğan Kaya'nın ekibe dâhil edilmesi kararlaştırıldı.

Ortaköy'e geldiğimizde önce liseye uğradık. Doğan Kaya'yı sorduk, evini öğrendik. Evine gittik. Kendisine bir öğrenciyle "*Bakanlıktan Hayrettin İvgin geldi, seni aşağıda bekliyorlar!*" diye haber gönderdik.

Doğan Kaya'yı biz araçlarımızın içinde bekledik. Biraz sonra geldi, beni görünce şaşırdı. Hiç beklemediği bir durumla karşı karşıyaydı. Onunla tanıştık. Ben de Doğan Kaya'yı ekiple tanıştırdım. Durumu anlattım. Doğan Kaya'ya bizim çalışmamıza ve araştırmamıza katılıp katılmayacağını sordum. Gözleri parladı. Bu, onun için de bir fırsattı. Bir daha ne zaman İhlara Vadisine gidecek, Gelveri'yi, (Güzelnent) görecek, Sivrikale (Sivrihisar)'ye kim bilir ne zaman çıkacak? Hıralı'yı görebilecek mi? Ziyarettepe'ye gidebilecek

mi? Sulhanlı'yı (Ulupınar) görebilecek mi? Sarıköy (Sarıkaramanlı) köyüne, Taptuk köyüne uğrayabilecek mi? Doğan Kaya'yı aramıza aldık ve araştırmamıza o da yardımcı oldu.

Doğan Kaya'ya araştırmamız bittikten sonra; bu konuyu, *“Yunus Emre'nin bu yörelerde yaşamış olabileceğine ikna olmuşsan bu araştırmayı yayımlayacaksın. Sana ben fotoğraf, harita, bilgi ve kaynak veririm,”* dedim.

Doğan Kaya kardeşimiz, benim dediğim gibi çok mükemmel bir Yunus Emre araştırma yazısı hazırladı. Bu yazı, Sabri Koz kardeşimizin yönettiği ve hazırladığı Halk Kültürü adlı süreli derleme ve araştırma dergisinin 1984/2. sayısında, 41-53. sayfaları arasında yayımlandı.

“Yunus Emre Niğde Ortaköy'de Yatıyor” başlıklı bu yazısı; Eskişehir ve Karaman iddia ve tezlerini bir süre sarstı. Çünkü Doğan Kaya'nın yazısının “Coğrafi metod” uygulamasıyla elde edilen sonucun Eskişehir ve Karaman tezlerini ortadan kaldırıcı bir niteliği bulunmaktaydı.

Biz, Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi olarak 10-13 Eylül 1982 tarihleri arasında Kırşehir Sulhanlı (Ulupınar) köyünde bulunan Ziyarettepe'deki Yunus Emre'ye ait olduğu iddia edilen mezara ikinci kez gittik. Kazı yaparak mezarı açtık, yeni bilgi ve bulgulara eriştik.

Kültür Bakanlığını temsilen *Hayrettin İvgin*, Ankara Etnografya Müzesi Müdürü *Osman Aksoy*, MTA Tabiat Tarihi Müzesi İcra Kurulu Üyesi *Dr. İbrahim Tekkaya*, MTA Yüksek Mühendis Jeolog *Zafer Bomba* ve ODTÜ Kimya Bölümü Asistanı *Mustafa Özbakan* Ankara'dan Kırşehir'e gittik.

Yunus Emre'nin mezarı olduğu kabul edilen yerde, yukarda adlarını saydığım uzman ekip ile birlikte Kırşehir'den Valiliği temsilen Kültür Müdür *V. Kadir Tan*, Kırşehir Müzesi Asistanı *İsmail Hakkı Beyoğlu*, Kırşehir Teknik Lise Müdürü *Öcal Tekinşen*, Kırşehir Müzesi Müdürü *V. Veysel Karani Gezer*, İmam-Hatip Lisesi Arapça Öğretmeni *Kemal Arif Veli*, Folklor Araştırmacısı *Ekrem Kültepe*, Em. Alb. *Refik Soykut*, Köy Muhtarı, Muhtarlık azaları ve kazı işçileriyle birlikte bu mekân kazıldı. Kemikler ve çıkan objeler toplandı, ilgililere gereği için teslim edildi. Raporlar tutuldu. Bu köyde 2 gün çalışıldı.

Sonra ne oldu biliyor musunuz? Sarıkaraman köyü, İvazlı, Aşağı köy, Sarıkaya, Sulhanlı, Ekecik Dağı ormanları, Kesikköprü, Hıralı, Ziyarettepe ve çevresi Devlet Planlama Teşkilatı tarafından millî park ilan edildi. Kültür Bakanlığı ve DTP'nin katkılarıyla Ziyarettepe üzerine Yunus Emre Külliyesi, Müzesi, alanı, yeni bir Yunus Emre Türbesi inşa edildi.

Hayrettin İvgin - Doğan Kaya ile Nasıl Tanıştım?

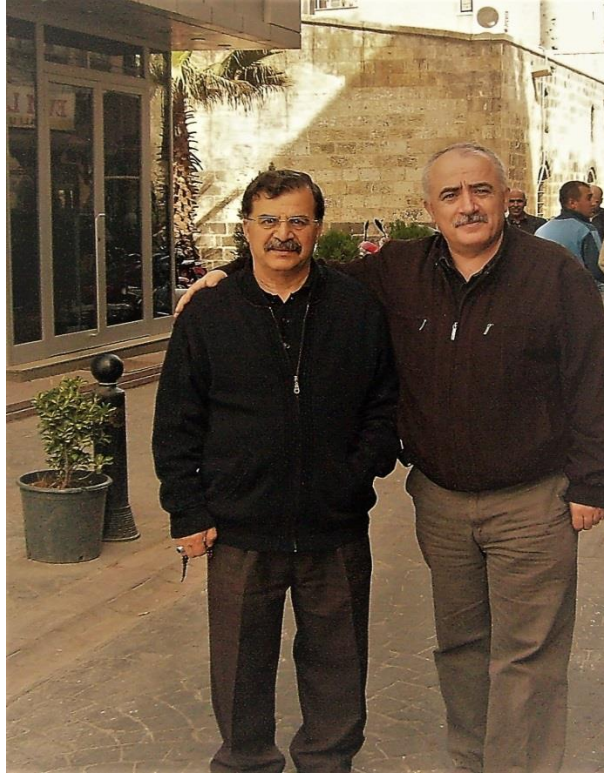
Bu külliye ye yörenin halkı, yerel yöneticiler ile devlet yetkilileri sahip çıktı mı? Bundan kuşkuluyum. Böyle bir Yunus Emre Külliyesinin varlığından acaba kimlerin haberi var?

Ama şunu söyleyebilirim. Nail Tan ağabeyimizin, Kâmil Toygar'ın, benim ve Doğan Kaya'nın bu oluşumlarda naçizane azımsanmayacak katkılarımız olmuştur.

Sen çok yaşa sevgili kardeşim Doğan Kaya!

Dost, Arkadaş, Ağabey, Can: Kaya Doğan

M. Fatih KÖKSAL*

Doğan Kaya ve M. Fatih Köksal

Bazı insanlar anlık, bazıları ömürlüktür. Bu nitelememin hudutları bir vetireyle çizilmiş değil. Öyle insanlar vardır ki belki hayatınızda bir “an” beraber olmuş, ama bütün bir ömrünüze iz bırakmıştır; zahirde anlık, bātında ömürlüktür onlar, ama öyle insanlar da vardır ki her gün görür, duyar, dinlersiniz, belki bir “ömür” birliktesinizdir, gönlünüze zerrece eser etmezler, surette ömürlük, sirette anlıkturlar... İşte Doğan Kaya, gerçek manasıyla hem

* Prof. Dr., İstanbul Kültür Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
mfkoksal@gmail.com

“ömürlük” hem de “ömür”dür. Onunla konuşurken sık kullandığım bir tabirdir “ömür”; “Ömürsün Doğan Hoca’m!”... Tabii ki ya önünde ya sonunda yüksek sesli bir kahkahayla birlikte...

Doğan Bey’i Cumhuriyet Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’ne atandığım 1996 yılında tanıdım. Altı yıl mesai arkadaşlığı yaptık, ama iribatımız hiç kesilmedi. Bugün bakıyorum da bölümde o yıllardan sadece *Bilal Yücel* ile *Ahmet Bozdoğan* kalmış. Belki bu yazı yayımlandığında Bilal Bey de emekli olacak. Diğer arkadaşlar ya benim gibi zaman içinde başka üniversitelere geçtiler ya emekli oldular ya da başka sebeplerle üniversiteden ayrıldılar. Tabii sonradan kurulan Çağdaş Türk Lehçeleri ve Türk Halkbilimi bölümlerine nakleden arkadaşlarımız da oldu zamanla. Bölümün iki kaybı İmran Abbasov ve Mehmet Arslan hocalarımızı da bu vesileyle rahmetle yâd etmiş olayım.

Bu bölümün gıpta edilesi hâlleri vardı. Birazdan bahsedeceğim “çay saatleri”, her bölüme örnek olacak evsaftaydı. Bölümde ast-üst anlayışına dayalı bir otoriter zihniyeti altı yıl boyunca zerrece hissetmedim. Mesela bir doçent veya profesör, kibir ve gururdan azade, bir asistanın odasına girer, elindeki bir metni “Şurayı okuyamadım, bir de sen bakar mısın?” diye rahatlıkla gösterebilirdi. Bunlar, bölümümüzde son derece olağan şeylerdi. Her 15 günde bir bölümden bir hocamızın evinde ailecek katıldığımız çiğ köfte partili akşam gezmeleri olurdu. Konuyu dağıtmamak üzere bu kadarla tutuyorum bu bahsi, ama şu soruyu sormadan da edemiyorum: Bugün Türkiye’de kaç bölümde bu içtenlik, bu yakınlık, bu dayanışma vardır acaba?

Her gün sabah saat 10.00 ve öğleden sonra 14.00 rutin çay saatlerimizdi. Bugün inanılmaz gibi geliyor, ama sadece bizim bölüme tahsis edilmiş iki memur ve bir hizmetlimiz vardı. Hizmetli arkadaşımız Abdullah, koridorun en geniş kısmındaki büyük masaya çayı hazırlayıp getirince çaydanlığa kaşığı vurarak çayın hazır olduğunu ilan eder, bizler de birer birer odalarımızdan çıkarak masanın etrafında toplanmaya başlardık. Masada oturuş düzeni hiçbir protokole tabi değildi. Asistan, profesör, doçent ayrımı olmadan herkes masa etrafına dizilirdi. Çay saatine denk gelen teneffüsler normalden biraz uzun tutulurdu. Dersi olan hocalar, o derse 5-10 dakika geç gider, dersi olmayanlar sohbete devam ederlerdi. Bu çay saatleri tam bir mektep gibiydi. Ciltler dolusu kitap okumakla edinilemeyecek bir bilgi ve görgü donanması vardı o masada. Yeni çıkan kitaplar konuşulur, dergilerden, makalelerden bahsedilir, doçentlik sınavlarına dair muhabbetler yapılır, hocalar hatıralarını paylaşırlar, bazen gündelik konular, üniversitelerin ve yükseköğrenimin sorunları, her şey, her şey konuşulurdu. Ama bütün mevzular sonuç olarak “ilim”de temerküz ederdi. Özellikle biz asistanlar için o saatlerin ne kıymetli olduğunu zamanla insan daha iyi anlıyor.

Cumhuriyet Üniversitesi - Dr. Doğan Kaya'nın odasında (1997),
Soldan sağa: Ahmet Bozdoğan, Burhan Paçacıoğlu, Doğan Kaya, M. Fatih Köksal

İşte bu güzel bölümün temel direklerinden biriydi Doğan Kaya... Türk Halk Edebiyatı sahasının Sivas'taki sancak beyi, bitmek bilmez bir enerjiyle çalışma ve üretmenin adresi, sesi bile insana huzur veren, dostluk aşılayan gönül adamı, güzel insan... Çay sohbetlerinin olmazsa olmazı. Fıkralarıyla, nükteleriyle günümüzü neşeye boğan bu gönül erinin bir fıkrayı iki kere anlattığına şahit olmadım. Çoklukla hocayla yan yana düşerdik çay saatlerinde. Belki de bile isteye onun yanına otururdum. Laboratuvarında kullanılan demir ayaklı ahşap tabureler diziliydi masamızın etrafında. Ben hocadan önce gelmişsem hoca gelirken elimle tabureyi uzatarak ona gel ederdim ki sohbetin sıklet merkezinde olayım. Doğan Hoca, hiçbir zaman eksik olmayan neşesiyle konuştuktan sonra anlattığı şeyi kendisi de beğendiyse eliyle dizimize (artık o an yanında asistanlardan kim varsa) vurarak “Yaz yaz, bunu yaz!” derdi; güler, “Yazarım hocam.” derdik... Ama galiba hiçbirimiz yazmadık. Şimdi düşünüyorum da keşke yazsaydık.

Az önce, bir anlattığı fıkrayı bir daha anlatmazdı dedim, ama bazı standart esprileri de yok değildi hocanın. 14.00 çayından sonra galiba dersi fazla olmazdı ki çay sohbetinin bitiminde kalkarken şu muhabbete çok şahit olmuşuzdur: “Bana müsaade beyler, gideyim de bir bildiri yazayım bu akşam.” Hocaya malum cevabı verdirmek için derdik ki; “Ama hocam bir akşamda bildiri mi yazılır?”, “Bir akşam değil, 30 yıl artı bir akşam!” Ne hoş ve ibretli

bir nükte, iyi bir makaleyi, bildiriyi hazırlayabilmek için olmazsa olmaz bir şart olan “birikim”in ne güzel izahıdır bu.

Doğan Hoca’nın fıkra anlatıcılığı meşhurdur. Başka birinden dinleseniz belki dudaklarınızda küçük bir tebessüm olarak kalacak fıkralar, Doğan Bey’in dilinden çıkınca kahkahalara dönüşür. Onlarcasına tanıklık ettiysem de adece birini anlatayım. Galiba 2006 yılı idi. İzmir-Çeşme’de büyük bir uluslararası kongredeyiz. Kahvaltudan sonra çay içerken hoca, fıkralarına başladı. Kırşehir’den birlikte gittiğimiz bir arkadaş, ilk defa tanıdığı Doğan Bey’in fıkralarını kolunu -kendine mahsus- “amma adamsın” makamında sallayarak dinlerken fıkraların komiklik dozu arttıkça sandalyede ileri geri sallanmaya başladı ve derken yere düştü ve âdeta vav harfine dönüp resmen yerde yuvarlanmaya başladı. Deyimlerin oluşmasının tecessüm etmiş bir örneği gibiydi: “Gülmekten yerlerde yuvarlanmak”. Mesela benim ikizlere “Doğan Kaya” deseniz akıllarına ilk önce daha 4-5 yaşlarındayken bizim evde onlara sorduğu sorular, bilmece, yaptığı nükteler, mukallitliği ve özellikle de gazoz kapağı açma taklidi gelecektir.

Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı, 10 Nisan 2006, Çeşme/İzmir
Soldan sağa: Hayati Develi, Doğan Kaya, M. Fatih Köksal

Hakikaten hangi mecliste Doğan Kaya adı geçse hoş bir tebessüm beliriverir ağızlarda. Kalp kırmaz, gönül incitmez, kızmaz, bağırılmaz,

öfkelenmez. Sever, yapar, onarır... Mecliste münazaalı bir konu varsa reyini ihsas eder önce. Meclistekilerin kahir ekseriyeti o mesele üzerine onun tersine bir düşünceye sahipse bu sefer “Evet, öyle de düşünülebilir.”, “Şu bakımdan da haklılığınızı kabul etmek lazım.” benzeri cümlelerle katılmadığı görüşün de haklı olduğu noktalar olduğunu dile getirir. Onun bu yapısını bilmeyenler, daha doğrusu hocayı yeterince tanımayanlar ilk bakışta onu eyyamcı olarak niteleyebilir, bu tavrını da “çark etmek” gibi algılayabilirler. Aslında asla öyle biri değildir. Onun yaptığı onarmaktır, tahkim etmektir, tedvin etmektir, orta yolda buluşturma geyretidir. Bu bir tarzdır, bir tavidir ve bu tarz ve tavır, Doğan Kaya’nın ruhuna işlemiş olan “yapıcı insan” karakterinin bir neticesidir. Bununla birlikte, her meselede tavrının bu olmadığına da altını çizeyim. Vatan, millet, bayrak gibi hassasiyetler söz konusu olduğunda katiben taviz vermeyen, yeşellerini kabartmış bir kurda döner.

Doğan Kaya ile en güzel örtüşen, o adın yanına en yakışan sözcüklerden biri de galiba “kitap”tır. Onun yazdığı eserleri üst üste koysanız boyundan yüksek olacağını herkes bilir. Pek çoğu sahasının kaynak ders kitabı olarak üniversitelerde okutulan hocamızın bu çalışmalarını takdir etmeyen yoktur ve bu zaten onun en bilinen tarafıdır. Ama ben onun kitapla ilgisini bu bakımdan değil, topladığı kitaplarla ilişkisi yönünden anlatacağım. Başta uzmanlık sahası olan Türk Halk Edebiyatı mevzuu kitaplar olmak üzere Türk Dili ve Edebiyatının her alanından binlerce kitaptan oluşan zengin kütüphanesi için sonradan bir ev aldı ve eski evini kütüphane olarak kullanmaya başladı. Ziyarete gelenlere kütüphanesini gezdirmekten, kitaplarını tanıtmaktan büyük haz alır. Kütüphane sahibi hemen herkeste bu duygu vardır ve bunlar sınıf sınıftır. Merhum Orhan Okay Hoca’mızın yazma eser koleksiyoneri Fahri Bilge’yi tanıtan bir yazısında dediği gibi “bibliyofil”ler ve “bibliyoman”lar olmak üzere iki tür kitap meraklısı vardır. Bibliyofiller, kütüphanesindeki kitapları başkalarıyla paylaşmaktan, onları kaynak olarak kullanıma açmaktan çekinmez, hatta bir hizmete vesile olduğu için memnun olurlarken, bibliyomanlar, kütüphanelerinin ne kıymetli ve muhteşem olduğunu duymaktan, kitaplarının değerinden ve öneminden bahsedilmesinden hazzederler, ama onları kimseyle paylaşmadıkları gibi kütüphanelerini göstermekten bile imtina ederler. Bu ikisi arasında Doğan Bey’e kuşkusuz “fazlasıyla bibliyofil” demek lazımdır. Hatta bir Sivas ziyaretimde “Fatihçğim istediğini al, bunlar benden çok senin kütüphanende işe yarayacaktır.” diyerek Klasik Türk Edebiyatı sahasıyla ilgili onlarca kitabı hediye ettiği için bu hükmü vermek hususunda en yetkin kişilerden biri olduğumu sanıyorum. Daha pek çok kişiye de kütüphanesinin kapısını sonuna kadar açtığını yakından biliyorum. Kütüphanesini gezdirirken sahafiyelik bazı kitapları öyle anlatışı vardır ki bir an o kitabın yeryüzünde tek nüsha olarak basıldığı zehabına kapılırsınız. Ama hemen ardından

duyabileceğiniz şuna benzer bir söz, sizi bir insanın gönlünün derinliğinin nasıl hudutsuz olabileceği noktasında hayretlere gark eder: “Bunlardan daha çok vardı da falan kütüphaneye verdim.” Tam bir âlicenaplık örneği! Bu kütüphane, bir edebiyatçı aile de yarattı bir bakıma. Eşi Ayşe Abla, eserleriyle özellikle çocuk edebiyatımıza güzel hizmetler etti, etmeye devam ediyor. Oğlu Taha, babasının yolunda başarılı bir akademisyen oldu. Bütün bunlarda bu zengin birikimin rolü inkâr edilebilir mi?

O, her bakımdan eskilerin “nev’i şahsına münhasır” dedikleri bir adamdır. Zaten buraya kadar anlattıklarım bunu izaha kâfidir, ama birkaç şey daha anlatsam onu henüz tanıma şansına erişemeyenlerin zihninde daha da tebellür edecektir Doğan Kaya. Malum, asistanların bir görevi de sınavlarda gözetmenlik yapmaktır. Bize öğrenciye dağıtılacak sınav kâğıtlarını verirken kâğıtları sol alt tarafından bir yerden 0.5 cm kadar yırtardı. Meğer bu, öğrencilerin sınavda cevap kâğıdını değiştirme ihtimaline karşı tedbir imiş. O, kaşe yahut mühür yerine her kitabının iç kapağına, 9. ve 19. sayfasına D.K. yazarak bir nevi temellük kaydı düşerdi. Doğan Hoca’da yok yoktu. Çakı mı lazım, Doğan Bey’de vardır; bir şeyi bağlamak için ip aramaya gerek yok, Doğan Hoca çıkarıverir. Bir gün bir yere giderken poşet lazım olunca pantolonunun arka cebinden naylon poşet çıkardığını, “Hocam bir daha lazım olsa ne yapacaksın?” dediğimde diğer cepten bir poşet daha çıkarıp “Buyur!” dediğini şu an gülerek hatırlıyorum. Böyle tatlı, böyle can, böyle mükemmel bir insandır Doğan Kaya.

Bütün bunların sosyo-psikolojik bir değerlendirmesini yapmak gerekirse bana göre Doğan Kaya tarihî bir Türk tiptir: Ahi... O, akıl ve gönül çizgisinde mezcettiği “orta yol”cu tavrıyla; yapıcılığı, üreticiliği, çalışkanlığı; bir ömür eline, beline, diline -her manasıyla- sahip olmasıyla; yetiştirdiği ve birçoğu da akademisyen olan onca öğrencisiyle; engin gönlü ve cömertliğiyle tam bir “çağdaş ahi”dir.

Ne güzel bir ömür, ne güzel bir hayat, ne güzel bir insan... Senin gibi güzel bir insanla dost olmak hayatımın bahtiyarlıklarından biridir.

Ömürsün Doğan Hoca’m, ömür! Tanrı’dan uzun ömürler dilerim...

Asker Arkadaşım, Kadim Dostum Doğan Kaya

Adnan MAHİROĞULLARI*

1967-1970 öğretim yılında Doğan Kaya ile Sivas Lisesi'nde öğrenciydik. Üç yıllık süreçte Kaya ile bir ahbablığımız olmadı; sadece simaen tanıyordum. Zara Askerlik Şubesinden 1975 yılı Mart ayında gelen bir celp yazısında 130. dönem yedek subay öğrenci olarak Etimesgut Zırhlı Birlikler Okulunda eğitim göreceğimiz, keza belirtilen tarihte okulda olmamızın gerekliliği bildiriliyordu.

Tarihi tam olarak hatırlamıyorum, muhtemelen 17 Mart 1975'te öğleden sonra Ankara otobüs terminaline indiğimde, Doğan Kaya, Naci Tuğut, Mehmet Özkeleş ve ismini hatırlayamadığım Sivas Lisesi mezunu bir arkadaşla karşılaştım. Onlar da Sivas Esen Turizm'le terminale daha yeni gelmişlerdi. Bana "Askere mi gardaş?" diye sordular. "Evet." deyince, Doğan, "Arkadaşlar, bildiğiniz bir otel var mı? Bir an önce otele yerleşelim." dedi. Naci, "Etimesgut'a gidecek minibüslerin kalkacağı bir semtte Ulus'ta otel arayalım." dedi. Ulus'a yürüyerek gittik. Doğan Kaya, yolda Semih Sergen'in sahneye yeni koyduğu "Yunus Emre" oyununun afişlerini inceledi. "Akşam ben bu oyunu izlemeye gitmeliyim." dedi. Biz hiç oralı olmadık. Nihayet Ulus'a gelmiştik. Arkadaşlarımızdan biri karşıda "Esen Otel" tabelasını görünce, "Esen Turizm'le Sivas'tan geldik; bizim elimiz bu otelde kahr." teklifini makul karşıladık ve otele yerleştik.

* Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Emekli Öğretim Üyesi.

Akşam oldu; Doğan bir kez daha “Siz de tiyatroya gitmek ister misiniz?” diye sordu. Hiçbirimizden ses çıkmayınca, Doğan otelden ayrıldı. Otele saat on ikiye doğru döndü. Doğan'la aynı odada kalıyorduk. “Oyunu nasıl buldun?” dedim. “Eleştirilecek çok husus var!” dedi. Bana “Dosya kâğıdın var mı?” diye sordu. “Yok.” dedim. Otel kâtibine gitti; 5-6 dosya dalı alıp geldi. Başladı yazmaya. Uyudum, uyandım Doğan hâlâ yazıyor. Saate baktım. Saat 3'e yaklaşıyordu. Sabah saat 6'da uyandık. Doğan, gece yazdıklarını bir zarfa koymuştu; otelden çıkarken kâtime zarfı uzatıp 5 lira verdi. “Sana zahmet bu zarfı bugün postaya ver.” dedi.

Etimesgut'ta, eğitim saatleri dışında Doğan'la her gün beraberdik. Hafta sonları Ankara'ya birlikte gidiyor, birlikte geziyorduk. Kışlada boş vakitlerimizde, derin edebiyat sohbetlerine dalıp onun engin bilgisinden istifade ediyordum. Bir hafta sonu, yine Ankara'ya gittik. “Hergün” gazetesinin 1975 Mart sayısını aldı. Sanat sayfasında gece otelde oyun hakkında yazdığı eleştirileri içeren yazıyı gösterdi. Baştan sona merakla okudum. Doğan, asker olduğu için ihtiyaten yazıda kendi ismini değil, “Selçuk Alptekin” ismini kullanmıştı. Yazısında, çok isabetli ve yapıcı eleştirilerde bulunmuştu. Doğan'a hayranlığım bir kez daha arttı. Üç ay eğitimden sonra, kura çekme günü geldi. Doğan, Kırklareli Vize 41. Piyade Tugayını, ben Doğubayazıt 1. Mekanize Tugayını çektim. Askerliğimiz boyunca Doğan'la hep mektuplaştık.

Geçen gün Doğan Can'ın (Askerde Doğan'a hep böyle hitap ederdim) internette web sayfasını gördüm. Sayfayı incelemem saatlerimi aldı. Meğer Doğan neler neler yazmış; kendisine Türk Halkbilimi'ne katkılarından dolayı 9 ödül verilmiş. Keza akademik dünyadan gerek yurt içi gerekse yurtdışı dostlarından sitayiş dolu övgüler almış. Sitede, Doğan Kaya'nın her akademisyene nasip olmayacak sayıda 58 kitap yayınladığını, üç yüzün üstünde ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde makale kaleme aldığını gördüm.

Ezcümle, biz dört arkadaş Esen Oteli'nde horul horul uyurken, o, gece yarısına kadar izlediği bir oyun hakkında düşüncelerini yazmak için uyumamıştı. Doğan Kaya'nın web sayfasında yer alan 58 kitap ve 300'ün üzerinde makale kaleme almasının şifrelerini, kanaatimce Esen Otel'indeki davranışında ve yazma tutkusunda aramak gerekir.

Allah, Can kardeşime sağlıklı uzun ömürler versin. (Amin!)

Orta Boy Adamın Büyüklüğü

Tahir ORUCOV*

Avrupa'da psikanalizin kurucusu *Zigmund Freud*'in böyle bir fikri var. O yazıyor ki insanlar karakter tanımlarına göre üç gruba ayrılır. *Zigmund Freud*'in ilk gruba dâhil ettiği insanlar, kısa sürede tanınan insanlardır. Onun ikinci gruba dâhil ettiği kişiler bir süre sonra tanınır. *Zigmund Freud*'ün üçüncü gruba dâhil ettiği kişiler, hiçbir zaman tanınmamış kişilerdir. Yani bu gruba ait edilen insanların karakterlerini onların hayatları boyunca anlamak ve kavramak imkânsızdır. Kısa süredir yakından tanıdığım *Doğan Kaya*, ilk gruptaki kişilerden biridir. Kendisini uzun süredir gıyaben tanıyorsam da bir yıl önce Türkiye'de, Ağrı'da şahsen tanıştım. O sırada "V. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu"ndaydık. *Doğan Kaya* ve ben, sempozyuma davet edilen konuklar arasındaydık. Sempozyumun üç günü boyunca kişisel tanışma ve dostluğumuz gerçekleşti. Bu süre zarfında onu asil, yüksek ruhlu, samimi biri olarak tanıdım ve onun hakkında bazı düşüncelerim yarandı...

Bir insanın doğduğu günden itibaren onunla bir yaşam kitabı yazılmaya başlar. Bu yüzden birçok Doğu bilgisi, insan hayatını bir kitaba benzetti. Bu nedenle her insan, yaşam kitabının sayfalarını monoton ve yorucu değil, anlamlı ve onurlu olacak şekilde yaşamalıdır. Ünlü Türk bilim adamı, Türk aydını *Mehmet Şahin*'e göre en uzun ömürlü insanlar en çok yaşayanlar değil, topluma ve insanlara en çok fayda sağlayanlardır. *Mehmet Şahin*'in bu kriterine göre, yani halka daha az hizmet ettikleri için yüz yaşında bile "kısa ömürlü" insanlar var. *Mehmet Şahin*, bir kimseye bu koşullarda davranılırsa, on beş yaşında topluma en çok fayda sağlayabilecek "uzun ömürlü" insanlar olduğunu yazıyor... *Doğan Kaya*'nın hayatı boyunca insana ve topluma en çok fayda sağlayacağı nedeninden böyle "uzun ömürlü" insanlardan biridir. O, tanınmış bir folklorcu, edebiyat eleştirmeni ve şair... Değerli halk incileri toplayan, sistematize eden, araştıran ve yayınlayan bir bilim fedaisidir.

Doğan Kaya'nın bilimsel çalışması muazzam olsa da görünüşte orta boylu bir adam. *Doğan Kaya*'yı Ağrı'da ilk kez gördüyümde nedense bilmiyorum, ama istemeden şu sözler aklıma geldi: "Orta Boy adamın büyüklüğü." Belki de

* Assoc. Prof. Dr., AMEA Folklor Enstitüsü, Filoloji Üzre Felsefe Doktoru, Bakü, Azerbaycan, tahiroruclu@gmail.com

bu "büyük", "dev" fikrini şekillendiren onun kitaplarını okurken hayâl ettiğim yükseklik ve ihtişamdı. Ama onu şahsen tanıdığımda -boynunun "ortaboy" olduğunu görünce aklıma şu fikir geldi- "*Orta Boy adamın büyüklüğü*". Kişisel olarak tanıdıktan sonra, *Doğan Kaya*'nın şefkatli, gerçek bir entelektüel ve nihayet gerçek bir vatandaş olduğunu daha derin bir şekilde duydum ve hissettim.

O, kendine has özel üslubu, zengin, kapsamlı bilimsel hayâl gücü, alanında profesyonel ve derin bilgisi ile tanınan Türk filoloji bilim tarihinin değerli bilim adamlarından biridir. *Doğan Kaya*'nın folklor ve Türk edebiyat tarihinin çeşitli yönlerine olan ilgisi her zaman büyük olmuştur. Türk folklorunun güncel bilimsel sorunları ve edebiyat eleştirisi üzerine her zaman özgün fikir ve görüşlerini dile getirdi. *Doğan Kaya*, "Mahcubi" takma adıyla şiirler yazan bir şair olarak her zaman ilgi odağı olmuştur.

Doğan Kaya'nın şiirlerinde ebedî ve edebî bir tema olan aşk, millî-insanî duygular vb. konular açıklanmıştır. O, 1991 yılında Folklor Araştırma Enstitüsü'nden *İhsan Hınçher* Türk Folklor Hizmet Ödülü'nü ve 2001'de MOTIF Halk Dansları Gençlik Kulübü'nün Folklor Araştırmaları ve Teşvik Ödülü'nü aldı. *Doğan Kaya*, Türkiye Yazarlar Sendikası ve Folklor Araştırma Enstitüsü üyesidir.

Herhangi bir milletin varlığının temel göstergesi olan millî ve manevî değerler, onun en değerli varlığıdır. Büyük ve küçük tüm ulusların kendine özgü, ulusal ahlâkî değerler sistemi vardır. Küresel anlamda bu millî ve manevî değerler, her milletin tarihi, dili, dini, gelenekleri, zihniyeti, kültürü, folkloru, edebiyatı ve sanatıdır. Yerel anlamda millî ve ahlâkî değerler geçmişe, yaşlılara ve gençlere saygı, yaşatmak ve millî "ben"lerine saygı duymak demektir. Bu anlamda *Doğan Kaya*, halkın millî ve manevî değerler sistemine bağlı büyük bir aydın, tanınmış bir bilim insanı ve nihayetinde büyük bir İNSAN ve kelimenin her anlamıyla büyük harflerle yazılmış büyük bir ŞAHSİYETDİR. Ben onun kendisinin doğum gününü gönülden kutluyor, faaliyetinin her alanında başarılar diliyorum.

Türkoloji'nin Doğan Abisi ve Hocası

Mehmet Naci ÖNAL*

Doğan Kaya ve M. Naci Önal - Belen Kahvesi, Muğla

“Biri benden bir yardım istese ben nasıl yardım etmem, nasıl hayır derim?” Bu ifadeler güzel bir insan olmanın kelimelere dökülmesi hâlidir. “Doğan Kaya” demek önce insan olmak, sonra bütün bir hayatını Türkoloji için vakfetmek demektir.

İlk tanışıklığımız, Muğla’da, 1999 yılında Osmanlı’nın 700’üncü yıldönümü vesilesiyle yapılan sempozyumda gerçekleşmişti. Bir yanda derin

* Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, onaci@mu.edu.tr

hoşgörü, bir yanda geniş fıkra repertuarı ve öte yanda bilim aşkı; bir Anadolu insanında vücut bulmuştu. Sonraki bilgi şölenlerinden yol arkadaşlığına, uzun uzun telefon görüşmelerine dek bitmeyen bilimsel sohbetler ve dostluklar ile paylaşılan bir ömür...

Bilim nezaketle taçlanınca güzel
İnsan insanlığınca kendince güzel
Doğan Kaya demek fikrinde özel
Bilimle insanlık birince güzel

“Doğan Kaya Kütüphanesi” oldukça zengin. Merak eden, eksiği olan, araştıran herkese bir sihirli elma gibi şifa olur. Çocuksuzluğu giderir gibi eksikliğini tamamlar. “Azizim *tezgâhta ne var?*” sorusu aslında kendisinin ne denli çalışkan ve üretken olduğunu hatırlatır. Kimi zaman çalışmalarını anlattığında, “*Vay be*” dersiniz içinizden. Velut bir bilim adamının her zaman aynı heyecan içinde işini yapması, sesinden, sözünden size intikal eden iksire dönüşür. Yazdıklarına baktığınızda ne denli zengin bir arşivinin bulunduğu işaret etmez sadece, bir bilim sevdasını da gösterir. Türkoloji’nin bitmeyen heyecanı, sevdasıdır Doğan Kaya... Onu tanımak ve bir yaşamı uzaktan uzağa da olsa Türklük bilimiyle paylaşmak, başlı başına bir keyiftir. Bunu yaparken buram buram insan olmanın hazzını da yaşarsınız. Bir şairle/ozanla karşı karşıyasınızdır. Âşık edebiyatı âdeta onun özelidir. Nice âşıkları gün yüzüne çıkarmanın bahtını yaşamış, keyfini sürmüştür. Sivas, onun gibi bir araştırmacı, bir akademisyen yetiştirmekle, Sivas’ın bitmek tükenmek bilmez kültür hazinesini ölümsüz kılmakla, Türklük bilimi tarihi içinde çoktan yerini almıştır. Ne mutlu...

Allah’ım uzun ve sağlıklı ömürler versin. Son nefesine dek yazmaya devam edecek bir bilim insanı olduğunu söylememe gerek var mı?

Saygıyla, Doğan Abi’m ve Doğan Hoca’m...

Sivas'ın Doğan Kaya Hoca'sı

Kadir PÜRLÜ*

Kadir Pürlü ve Doğan Kaya

Sivas'ta Eflatun Cem Güney, Ahmet Kutsi Tecer, Muzaffer Sarısözen ve Vehbi Cem Aşkun gibi büyük isimler tarafından başlatılan folklor çalışmalarının daha sonra İbrahim Aslanoğlu ve Sedat Veyis Örnek gibi ikinci kuşak araştırmacılar tarafından sürdürölmesi kültürümüze çok şeyler kazandırdı. Türk kültür tarihinde önemli bir yere sahip olan bu çalışmaların devamında acaba neler olmuştu? Bu misyonu sürdüren üçüncü bir kuşak yetişebilmiş miydi? Bu soruya şimdi gönöl rahatlığıyla “evet” cevabı verebiliyoruz. Merhum İbrahim

* Araştırmacı-yazar, kadirpurlu@hotmail.com

Aslanoğlu'nun ardından meşaleyi teslim alan Müjgân Üçer, Kutlu Özen, İsmail Hakkı Acar, Sabri Koz ve Doğan Kaya gibi üçüncü kuşak araştırmacılar taş üstüne taş koyarak kendilerinden önce yürütülen birçok çalışmayı âdeta taçlandırıdılar.

Bu yazımın konusu, üçüncü kuşağın son halkasını teşkil eden Sevgili *Doğan Kaya Hoca* olacaktır. Onun bazı yönlerini daha çok kişisel gözlemlerim ve hatıralarım yardımıyla yansıtmaya çalışacağım. Hem de bir deneme üslubu ve rahatlığıyla...

Nasıl Tanıştım?

Hafızamı yokluyorum Doğan Hoca'yla nasıl tanıştık diye. Aklıma ilk gelen merhum *Ali Şahin Canozan* ağabeyimiz oluyor. Sivas'a öğretmen olarak atandığım 1980'li yılların ortalarına yaklaşıyorduk. Kendisiyle devamlı görüştüğüm Ali Ağabey sık sık "Doğan Kaya" diye bir isimden bahsediyordu. Hatta "*Doğan Hoca, Ruhsatı'nın kitabını çıkaracak,*" diye de heyecanla bekliyordu. Heyecanla bekleyen başka bir isim daha vardı. O da kendisiyle 1975 yılında Sivas Çimento Fabrikasında staj yaparken tanışmış olduğum merhum *Aşık İsmet*'ydi. O da sürekli; "*Doğan Kaya, kitabımı yayımlayacak,*" diye anlatıyor, çıkacak kitabını merakla bekliyordu. İsmi sık sık duyduğum bu *Doğan Kaya* kimdi? Doğrusu ben de merak ediyor ve onunla tanışmak istiyordum.

Doğan Kaya ile ilk tanışmamızın *Ali Şahin Canozan* vasıtasıyla olduğunu zannediyorum. Cennetmekân Ali Ağabey sevdiği kişileri tanıştırtırken "*Ehl-i dil birbirini bilmemek insaf değil*" mısraını okumayı ihmâl etmezdi. Şimdi o sözleri net olarak hatırlıyorum. Güler yüzlü ve mütevazı *Doğan Hoca*, ilk görüşmemizde bende iyi bir intiba uyandırmıştı. Kendisine, Sivas İlbeyle yöresiyle ilgili bir kitap hazırlamak istediğimi ve alanda folklor derlemeleri yaptığımı anlatınca heyecanlandı. Derlediklerimi yayımlayıp yayımlamadığımı sordu. Ben de; "*Henüz hiçbir yayın yapmadım,*" dedim. "*Derlediklerini yayımlaman lazım. Mutlaka görüşelim,*" dedi. Hocayla uzun yıllar devam edecek olan tanışıklığımız işte böyle başladı.

İlk tanışmamızın ardından *Doğan Hoca*'yla daha sık görüşmeye başladık. Bu görüşmelerimizde, ona köylerde tuttuğum notları okuyor, bazen de derlediğim ses kayıtlarını dinletiyordum. Bu arada *Ali Şahin* ağabeyimizin düzenlediği "sıra gezmesi" programlarında da karşılaşıyorduk. Sivas'ın soğuk kış gecelerinde küçük bir dost grubu, evlerimizde bir araya gelir, çalıp çağırır ve doyusıya sohbet ederdik. Bu sohbetlerde daha yakından tanıma fırsatı bulduğum *Doğan Hoca*'yla muhabbetimiz her yıl biraz daha artarak çok şükür günümüze kadar ulaştı.

Folklor Yazılarımda İlk Rehberim

Halkiyat çalışmalarımın başında beni teşvik eden ve çalışmalarına büyük destek veren Sayın Müjgân Üçer ve Kutlu Özen'in katkılarını unutamam. Ancak bu alandaki ilk makalemi hazırlarken bana rehberlik eden ve elinden gelen tüm desteği veren *Doğan Kaya*'nın hakkını teslim etmem gerekiyor. 1985 yılı sonlarıydı. *Doğan Hoca*'yı üniversitedeki odasında ziyarete gitmiştim. Çaylarımızı yudumlarken O, çekmecesinden bir yazı çıkararak okumaya başladı. Kültür Bakanlığı, yayımlamayı planladığı "*Türk Folklorundan Derlemeler - 1986*" isimli kitap için araştırmacılara yazı göndermeleri teklifinde bulunuyordu. Evrakı okuduktan sonra; "*Kadir Hoca'm, sen buraya bir yazı gönderersen iyi olur. Elindeki malzemeleri artık yazıya dönüştürmelisin,*" dedi. Ben tereddütle; "*Hocam, hele biraz daha dursun. Malzemeleri daha doğru dürüst tasnif edemedim. Sonra, ne yazacağımı da bilmiyorum,*" dedim. Hoca gülümseyerek; "*Tamam, ben sana yardımcı olacağım. Sakın itiraz etme. Sen notlarını daktilo edip bir hafta içinde getir. Zaman çok dar,*" dedi.

Kadir Pürlü ve Doğan Kaya

Doğan Hoca'dan aldığım bu güçle bir haftaya yakın gece gündüz çalıştım. Daktilo ettiğim notlar, 50 sayfaya yakındı. Büyük bir heyecanla Hoca'yı ziyarete gittim. Çaylarımızı yudumlarken o durmadan daktilo ettiğim metinleri okuyor ve bazılarını bir kenara ayırıyordu. Tamamına göz attıktan

sonra; “*Bak, gördün mü, neler ortaya çıktı! Yalnız, üç dört gün daha çalışacağız,*” dedi. Eline bir makas alarak sayfalardaki metinleri kesmeye başladı. Kestiklerini ayrı ayrı zarflara koyuyordu. Zira o yıllarda bilgisayar yoktu. Metinleri böyle fişlerdik. Bir yarım saat uğraştıktan sonra bana dönerek; “*Zarfların üstündeki konuları işleyeceğiz, haydi hayırlı olsun,*” dedi. Tabii iş sonuçlanmış değildi. Dört beş gün daha çalışarak yazıyı heyecanla Hoca’ya ulaştırdım. O, yazıyı inceledikten sonra; “*Metinlerdeki ağız özelliklerini transkripsiyonla göstermezsek büyük eksiklik olacak,*” dedi ve hemen bana uzun vokallerin, kalın (g), (h) seslerinin, nazal (n) ve (o-ö), (u-ü) arası seslerin nasıl işaretleneceğini gösterdi. Bu arada tasnif hatalarını ve kaynak kişilerle ilgili eksik bilgileri de işaretledi.

Metni bir kez daha daktilo edip kırmızı kalemle transkripsiyon işlemi yaptıktan sonra Hoca’ya götürdüm. *Doğan Hoca* büyük bir keyifle; “*Tamam, şimdi gönderebiliriz,*” dedi. Kültür Bakanlığına gönderdiğim “*Sivas Karalar Köyü Tekerlemeleri, Bilmeceleleri, Manileri ve Duaları*” adlı yazım, yayımlanmaya uygun görüldü ve “*Türk Folklorundan Derlemeler 1986/1*” adlı kitapta yayımlandı. Bu yazıma karşılık bana küçük miktarda bir telif ücreti de ödendi. Bu ilk makale, bana büyük bir cesaret verdi ve folklor alanında severek yazmama vesile oldu. Ancak yukarıda anlattığım gibi bu yazının ortaya çıkmasında Sevgili *Doğan Kaya Hoca*’mızın büyük katkısı vardı. Burada sadece yazı hazırlatma değil, insan yetiştirmeye yönelik önemli bir gayret de söz konusuydu. Bunu asla unutamam. Kendisine müteşekkirim.

Mütevazı ve Yardımsever Bir Şahsiyet

Doğan Hoca, her türlü bilimsel kıskançlık, haset ve kapristen uzak bir insandır. Çok bilgili biri olmasına rağmen bu birikimin kendisinde hiçbir surette bir gurur ve kibir oluşturmamış görülür. O, alçak gönüllülüğünü daima korumuştur. O, aynı zamanda, kaynak alışverişinde de cömert bir insandır. Kendisinden zaman zaman belge, nadir kitap, dergi, fotoğraf gibi taleplerim olmuş ve her defasında ne istedimse vermiştir. Onun bu cömertliği, insanlara zaman ayırma ve vaktini paylaşmakta da görülür. Onu, âşıklar kahvesinde bir âşığın türkülerini dinlerken, odasında bir ozanın şiirlerini düzeltirken, sevdiklerini ziyaret ederken ve şehirdeki etkinliklere katılırken görüyorsanız, tüm bu fedakârlıklarının arkasında büyük bir yardımseverlik erdeminin yattığını anlarsınız. Bu yüzden onun daima gani gönüllü ve paylaşmayı seven bir insan olarak anılacağından eminim.

Ömrünü Kültüre Adamış Büyük Bir Türk Kültürü Sevdalısı

Doğan Kaya, yüreğinde sızı olan bir insandır. Türk kültürünün korunup gelecek kuşaklara aktarılmasını kendisine dert edinmiştir. Yüreğindeki bu

ateş, zamanla büyük bir sevdaya dönüşmüştür. O, işini ve Türk kültürünü gerçekten sevdi. Eğer içindeki bu sevdada olmasaydı bir ömre sığması mümkün olmayan bu kadar eseri ortaya çıkaramazdı. Demek ki büyük işleri başarabilmek için büyük sevdalar lâzım. O, neredeyse tüm vakitlerini, maddî ve manevî varlığını Türk kültürüne sarf etmek suretiyle sevdasına olan vefasını da göstermiş oldu. *Doğan Kaya*'yı yakından tanımak isteyenler öncelikle işe onun bu cephesini tanımakla başlamalıdır.

Sivas Kültürüne Hizmetleri

Doğan Hoca, Sivas'ta kendisinden önce başlatılan birçok kültürel çalışmaya yenilerini eklemek ve yeni ufuklar açmak suretiyle önemli katkılarda bulundu. Sivas halk kültürünün neredeyse tamamını kucaklayan çalışmalar yaptı. Ondan önce, toplumun tanıdığı Sivas halk şairleri, *Pir Sultan Abdal*, *Âşık Ruhsatî*, *Âşık Veysel* gibi birkaç isimden ibaretti. O, Sivas âşıklık kültürünü tüm unsurlarıyla ortaya çıkarıp hiçbir şehirde başarılamayan dev bir araştırmayı sonuçlandırarak, 5 ciltlik "*Sivas Halk Şairleri*" kitabını yayımladı. *Âşık Ruhsatî*, *Âşık Veysel*, *Âşık Talibî Coşkun*, *İsmetî*, *Sefil Selimî* gibi Sivas'ın önemli şairleri hakkında çok kapsamlı kitaplar yayımlayarak bu değerlerimizin toplum tarafından tanınıp sevilmesine katkı sundu. Yukarıda belirttiğimiz gibi onun çalışmaları âşıklık kültürüyle sınırlı değildi. Sivas sözlü kültürü, çocuk oyunları, halk hikâyeleri, el sanatları, halk müziği, halk oyunları, ziyaret yerleri gibi farklı alanları haiz dersleri, sohbetleri, makaleleri, bildirileri ve kitaplarıyla yaşadığı şehrin zengin kültürünün ortaya çıkarılmasına önemli katkı sundu. Büyük emekler sonucu kaleme aldığı eserleri eminim ki hem onu yaşatacak hem de gelecek kuşaklara ışık tutmaya devam edecektir.

Türk Kültürüne Hizmetleri

Doğan Kaya, sıra dışı bir üniversite hocası ve aynı zamanda yüzlerce makalesi, bildirisi ve sayısı 57 olan kitabıyla Türk kültür tarihi içerisinde yerini almış önemli bir isimdir. Halk kültürü alanında birçok yeni çalışmalar yapmış olan *Doğan Hoca*'nın özellikle Türk âşıklık kültürü alanında bir otorite olduğunu söylemek yanlış olmaz. Türk halk şiiri ve halk hikâyeleri alanındaki çalışmaları tarihe düşülmüş önemli notlardır. O, tüm çalışmalarında tekrara düşmemiş bir insandır. Taş üstüne taş koymuş, fikir üstüne fikir üretmiştir. Onun, "*Türk Dünyası Anonim Halk Şiiri*", "*Türk Dünyası Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı, Kavramları ve Terimleri Sözlüğü*" adlı eserleri bunun en önemli delilleridir. Özellikle, bazı kültür unsurlarının canlı olarak yaşadığı dönemlerde halktan yapmış olduğu derlemeler, birçok kültürel değerimize ait bilgilerin kaybolup gitmesini önlemiştir. Onun kayıt altına alıp gelecek kuşaklara aktarmayı başardığı kültürel miras unsurları, şimdi birer millî envanter özelliğindedir. *Doğan Hoca*'nın Türk kültürüne hizmetleri, elbette ki

bu saydıklarımızın daha da ötesindedir. O, geleceğe yazı yazan bir insandır. Fikirleri ve eserleriyle gelecek kuşakların gönlünde taht kurmayı hak etmektedir.

Gülümseten Birkaç Hatıra

1980'li yılların Sivas'ında komşuluk ve dostluk ilişkileri üst düzeydeydi. İnsanlar birbiriyle daha sık görüşür ve aile ziyaretleri yaparlardı. Televizyonun yaygınlık kazanmamış olduğu bu dönemde ziyaretler tamamen sohbetle geçerdi. İşte böyle bir ortamda ve 17 Nisan 1985 tarihinde *Doğan Hoca*'nın Sivas Nalbantlarbaşı Caddesindeki evine misafir olduk. Merhum *Ali Şahin Canozan* ile *Âşık Sefil Selimi* de oradaydılar. *Doğan Hoca*'mızın kardeşi Sevgili *Uğur Kaya* da oradaydı. Henüz bir konservatuar öğrencisi olmasına rağmen çok güzel bağlama çalıyordu. Saatler boyunca çaldık, çağırdık, sohbet ettik. *Ali Şahin Canozan*'ın etkileyici sesinden türküler dinledik. *Sefil Selimî*'nin hikmet dolu şiirleriyle hemhâl olduk. Sohbetin bir yerinde merhum *Ali Şahin, Sefil Selimî*'ye:

- Selimî Baba, seninle atışmak istiyorum. Var mısın, dedi.

Sefil Selimî, şöyle bir gülümsedikten sonra:

- Hay hay Ali Bey. Dur öyleyse bir ayak açıyım, dedi ve ağır ağır sazını çalmaya başladı.

Hepimiz heyecanlanmıştık. *Sefil Selimî* gibi atışma dalında Türkiye birincilikleri olan usta bir âşığın karşısında Ali Ağabey ne söyleyecekti? Doğrusu onun adına ben biraz kaygılanmıştım. Nihayet *Sefil Selimî*, "... vur beni" ayaklı şiiriyle atışmayı başlattı. *Ali Şahin*, elindeki kâğıda çok hızlı şekilde bir şeyler yazıyordu. Selimî dörtlüğünü bitirir bitirmez Ali Ağabey oturduğu yerde dik bir vaziyet alıp sağ elini sanki biriyle konuşuyormuş gibi ileri doğru uzattıktan sonra gür bir sesle cevap vermeye başladı. Onun, ikinci mısraı "*İnanmazsan bu dostlara sor beni*" şeklindeki cevabını işitince onu coşkuyla alkışladık. *Sefil Selimî*, sazı eşliğinde söylüyor, Ali Ağabey ise kâğıda yıldırım hızıyla yazdığı metni okuyarak cevap veriyordu. Nihayet atışma bitti ve ikisini de uzun uzun alkışladık. Meğerse tarihî bir ana şahitlik ediyormuşuz. *Doğan Hoca*'dan yıllar sonra öğrendiğime göre *Ali Şahin Canozan*'ın ömrü boyunca yaptığı ilk ve son atışma buymuş. Tabii ki insanların birbirlerinden bir menfaat beklemedikleri ve ilişkilerini dostluk temelleri üzerine kurdukları o güzel günlerin artık bir daha geri gelmesi mümkün değil.

Doğan Hoca, iyi bir fıkra anlatıcısıdır. Katıldığı sohbetlerde mutlaka fıkra anlatır. İşte böyle bir sohbet ortamı. Yıl 2018, Mart ayı sonlarındayız. Yer, Sivas'ta yeni hizmete açılmış olan *Âşık Veysel Kültür ve Sanat Evi*. Vakit

akşam, konağın ikinci katındaki güney cepheye bakan büyük odada sohbet ediyoruz. Sedir düzeniyle döşenmiş oda, kapı ağzına kadar insanla dolu. Birkaç kişinin anlattığı fıkralarla sohbet başladı. Tabii bunların amacı *Doğan Hoca*'ya ayak vermektir. Nihayet Hoca söz aldı ve o güne kadar hiç duymamış olduğumuz “8 Numaralı Kutu” adlı fıkrayı anlatmaya başladı. Fıkranın birinci bölümünde kahkahalarla gülmeye başladık. Öyle etkili anlatıyordu ki ikinci bölümde kendisini yere atanlar oldu. Son bölümü anlattığında ise neredeyse konağı ayağa kaldıran büyük bir kahkaha sesi yükseldi. Gözlerimizden yaşlar akıyordu. Diğer odalarda oturanlar da “Ne oluyor?” diyerek bizim odaya gelmişlerdi. Bu kez onların ısrarı üzerine Hoca, “8 Numaralı Kutu” fıkrasını bir daha anlattı ve aynı şekilde gülüştük. Gözlerimizin yaşını silip kendimizi toplamaya çalışıyorduk ki dışarıdan yeni bir arkadaş grubu daha geldi. Durumu görünce onlar da meraklandı ve Hoca'dan fıkrayı bir kez daha anlatmasını istediler. Hoca biraz nazlandıysa da ısrara dayanamadı ve fıkrayı üçüncü kez anlattı. Ondan, üst üste ve üç kez büyük bir keyifle dinlediğimiz o fıkrayı ve o güzel sohbet ortamını unutmam mümkün değil.

Hoca ile Ankara'da düzenlenen bir etkinliğe katılacaktık. Sivas'tan beraber gidip dönmeyi planladık, ama onun başka bir şehirde işi çıkması üzerine birlikte gidişimiz mümkün olmadı. Ben çalıştığım kurumun aracıyla görevli olarak Ankara'ya ulaştığımda Hoca da gitmiş olduğu şehirdeki işini bitirip Ankara'ya gelmişti. Etkinlik tamamlandıktan sonra kurumumuzun aracına binip Sivas'a doğru yola koyulduk. Halk şairleri, maniler, lakaplar, beddualar derken sıra fıkralara geldi ve Hoca'nın anlattığı birbirinden güzel fıkralarına doymak mümkün değildi. Bir ara tabelaya baktığımda Yozgat'a gelmiş olduğumuzu gördüm. Hoca'ya; “*Doğan Hoca'm, bak yolu yarıladık,*” dedim. Hoca; “*Yahu ben de sizi yordum, artık susayım,*” dedi. Araç şoförümüz Can Bey ve ben aynı anda itiraz ederek Hoca'nın sohbete devam etmesini istedik. Ara sıra biz lafa karışıyorduk, ama devam eden Hoca'nın tatlı sohbetiydi. Bir ara şoförümüz Can Bey, aşırı gülmekten neredeyse direksiyon hâkimiyetini kaybedecekti. Akdağmadeni dinlenme tesislerine gelmiştik. Burada kısa bir mola vermek üzere durduk. Hoca lavaboya doğru yöneldiğinde Can Bey kulağıma eğilerek; “*Müdürüm, Doğan Bey'le bir daha aynı yere gidecek olursanız onu bizim araçla götürüp getirek. Ankara'dan buraya nasıl geldik, anlayamadım,*” dedi, Şoförümüzün yüzündeki o memnuniyeti ve Doğan Hoca'yla yaptığımız o güzel yolculuğu asla unutamam.

Daha sonra Hoca'yla birlikte çok yolculuğumuz oldu. Âşık Veysel programları için Şarkışla'ya, Ruhsatî Şenlikleri için Kangal'a, Mihrali Bey etkinlikleri için Ulaş-Acıyurt köyüne çok gidip geldik. Ordu'da düzenlenen 9. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresine katıldık ve dönüş yolculuğunda Niksar'a kadar yine Hoca'nın fıkralarını dinledik. Elbette ki *Doğan Hoca*'yla daha çok hatıralarımız var. Ancak onları bu yazıya sığdırmak mümkün değil.

Sonuç Yerine

Onunla tanışmak, birlikte çalışmak, ortak düşünmek ve yardımlaşarak üretmek benim için büyük bir mutluluktu. Yakından biliyorum ki sağlığını dahi ihmâl ederek fedakârca çalıştı ve Türk kültürüne muhteşem eserler hediye etti. Onun hizmetlerinin ne kadar önemli olduğu zamanla daha iyi anlaşılacaktır. Sana binlerce teşekkür borçluyuz Sivas'ın *Doğın Kaya Hoca'sı*...

Halk Edebiyatı Ailesinin Pozitif Yüzü: Dr. Doğan Kaya

Esma ŞİMŞEK*

Elginkan Vakfı tarafından 15-17 Nisan 2015 tarihleri arasında düzenlenen; “II. Türk Dili ve Edebiyatı Kurultayı / Gelenekten Geleceğe Türk Edebiyatı” Sempozyumu
Dr. Doğan Kaya ve Prof. Dr. Esma Şimşek - 15 Nisan 2015, Miniaturk/İstanbul

“Doğan Kaya” demek; dostluğun, paylaşmanın, yapıcılığın, vericiliğın, iş bitiriciliğın, rahatlamamanın, kısacası güzelliğın diğeri adı demektir. O, katıldığı toplantılara sohbetleriyle huzur, fıkralarıyla ve anılarıyla neşe katan, karşısındaki kişilere pozitif enerji yükleyen eşsiz bir insandır. Tanıdığı her arkadaşına/meslektaşına, her karşılaşmasında; “Yapabileceğim bir şey var mı?” veya “Benden istediğiniz bir şey var mı?” diye sorabilecek kadar paylaşımcı, alçak gönüllü bir dosttur. Sivas’a gittiğimizde; “Hoca Hanım, bizim ev otellerden de misafirhanelerden de daha rahattır.” diyerek ısrarla evinde kalmamızı isteyip

* Prof. Dr., Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, esmsimsek@gmail.com

Türk misafirperverliğinin hâlâ var olduğunu eşi Ayşe Hanım ile birlikte en güzel şekilde gösteren samimi bir ağabeydir.

Doğan Bey'in adını, üniversitede akademisyen olarak göreve başladıktan sonra yayımlanmış olduğu eserleriyle ve rahmetli Hocam *Prof. Dr. Ali Berat Alptekin*'in anlattıklarıyla duyup tanıdım. Ama ilk defa yüz yüze tanışmamız 1990'lı yılların ortalarında olmuştu. 1995 yılının Ekim ayında Konya'da, değerli Hocam *Prof. Dr. Saim Sakaoglu* tarafından düzenlenen; III. Milletlerarası Türk Halk Edebiyatı ve Folkloru Kongresi'ne katılmıştım. Söz konusu kongreye Elazığ'dan yalnız ben gidiyordum ve sempozyuma katılan davetlilerin çoğuyla da ilk defa orada tanışacaktık. Sabah kahvaltuya, misafirhanede aynı odada kaldığımız *Prof. Dr. Marife Hacıyeva* ile birlikte inmiş, rahmetli *Mehmet Önder*'in de bulunduğu bir masaya oturmuştuk. Bir ara *Mehmet Bey*, benim adımlı söyleyince yan masada oturanların hepsi bize doğru döndü ve içlerinden biri; "Siz, *Esmâ Şimşek* misiniz?" diye sordu. "Evet" cevabının ardından yüzlerde dostane bir tebessüm belirdi ve o güne kadar sadece isimlerini duyduğum meslektaşlarım tek tek kendilerini tanıtmaya başladılar; "*Ben Ali Çelik*", "*Ben Doğan Kaya*", "*Ben Erman Artun*", "*Ben Ruhi Kara*"... O kadar mutlu olmuşum ki bir anda içimde hissettiğim "yalnızlık" duygusu kayboluvermişti. Sanki yıllardır tanıdığım dostlarımla yeniden karşılaşmıştım. Sanırım bilimsel yakınlık sebebiyle olsa gerek hemen samimi ve güçlü bir bağ kurulmuştu aramızda. Bu tanışma, benim için sempozyumun en büyük kazancı idi. Çünkü içlerinde *Doğan Bey*'in de olduğu değerli meslektaşlarımla dostluğun ilk temelleri bu toplantıda atılmıştı. Ayrılırken herkes birbirine adresini vererek yayımlanmış olan eserlerini göndermeyi önerdi. Hiç unutmuyorum, Elazığ'a gittikten bir hafta sonra peş peşe kitap kolileri gelmeye başlayınca rahmet Hocam Ali Berat Bey; "*Esmâ, ben yıllardır sempozyuma katılıyorum, dönüşte hiç bu kadar kitap gelmemişti. Sana nereden geliyor?*" diye sormuştu.

Bu tanışmanın ardından *Doğan Bey* ile daha birçok toplantıda beraber olduk, olmaya da devam edeceğiz inşallah. Üstelik katıldığımız her toplantıdan güzel anılarla döndük. Ama bunlar arasında hiç unutmadığım ve birçok arkadaşıma fıkra gibi anlattığım Fethiye yolculuğumuz harikaydı: 6-8 Kasım 2006 tarihinde Fethiye'de; "IV. Uluslararası Türk Medeniyetlerinde Sözlü Kültür Geleneği Sempozyumu (Maniler)" yapılacaktı. Bu toplantıya ben de katılacaktım, *Doğan Bey* de... *Doğan Bey*, bir görüşmemizde Fethiye'ye birlikte gitmemizi önermişti. Ancak *Doğan Bey* ile *Kutlu Bey* otobüsle gideceklerdi, ben ise uçakla gitmeyi düşünüyordum. Bu sebeple *Doğan Bey*'in teklifini kabul etmedim. Fakat uçak saatleri uygun olmadığı için ben de otobüsle gitmek zorunda kaldım. Bu arada fazla zaman kalmadığı ve biletler de alındığı için durumu *Doğan Bey*'e söylemedim. Otobüs Aksaray'da mola verdiğinde bir de

baktım ki *Doğan Bey* ile *Dr. Kutlu Özen Bey* yemek yiyorlar! - Gönüller bir olunca farklı otobüslerde de olsak yollarımız kesişmişti.- Mola sonrası *Doğan Bey* yine benzer bir teklifte bulunarak; “*Antalya’ya indiğimizde birbirimizi bekleyelim, Fethiye’ye birlikte gidelim.*” dedi. Öyle de oldu. Ben otobüsten indiğimde onlar beni bekliyorlardı, sonra üçümüz birlikte Fethiye’ye giden bir midibüse binerek yolculuğumuza devam ettik. Yolda koltuklarımız yan yana olduğu için sohbet boldu. Daha önceki toplantılarda yaşadığımız güzel anıları anlatıp anlatıp gülüyorduk... Konuşurken bir ara gözüm yol kenarlarındaki sepet ve kovalara takıldı. Bunların içlerine bir şeyler doldurulmuş ve yol kenarına sıra sıra dizilmişti. “*Bunlar nedir, ne satıyorlar acaba?*” diye sorunca midibüsteki yolcuların hepsi birden; “*Çıntar¹!*” diye bağıldılar... Bizim birbirimize sordüğümüz bir soruya bütün yolcular hep bir ağızdan cevap verince dinlendiğimiz anlaşıldı ve *Kutlu Bey* onlara dönüp; “*Galiba biz sizi konuşmalarımızla rahatsız ettik.*” dedi. Yolculardan biri; “*Hayır, rahatsız olmadık, anlattıklarınızı zevkle dinliyoruz. Ama merak ettiğimiz bir şey var. SİZ NE İŞ YAPIYORSUNUZ?*”

Adamlar haklı, sohbet konumuz sempozyumlar olunca; “*Adana’da şöyle olmuştu, Mersin’de, Eskişehir’de, Bursa’da, Erzurum’da... böyle olmuştu.*” diye anlatırken mesleğimizin sadece reklamlar kısmından bahsettiğimizi onlar nerden bileceklerdi... Bu sempozyumda yaşadığımız güzel bir olay da Fethiye’ye geldiğimizde bizleri karşılayan, evlerinde misafir eden *Doğan Bey*’in askerlik Arkadaşı *İbrahim Oruç* ve eşi *Mukadder Hanım* idi. *Doğan Bey*’in sayesinde iki güzel insan daha tanımıştım ve onlarla olan dostluğumuz da hâlâ devam ediyor.

Bir meslektaştan ziyade ağabeyim gibi gördüğüm *Doğan Bey*’in en önemli özelliklerinden biri, yukarıda da belirttiğim gibi problem çıkaran değil, problemleri çözen ya da çözüm önerileri getiren yapıcı bir tavrının olması idi. Onun için, darda kaldığımda, birilerinin fikrine ihtiyaç duyduğumda ilk aradığım isimlerden biri *Doğan Bey* olmuştur. Nitekim Karacaoğlu ile ilgili bir makale hazırlarken, “*Karacaoğlu ile Yayla Güzeli*” adlı kitabı bir türlü bulamamıştım. Sonunda kütüphanesinin çok zengin olduğunu bildiğim *Doğan Bey* aklıma geldi ve hemen aradım. Üstelik; “*Bu kitap sizde var mı?*” diye sormadan, doğrudan; “*Doğan Bey, bana ‘Karacaoğlu ile Yayla Güzeli’ adlı kitabın fotokopisini gönderir misiniz?*” dedim. *Doğan Bey* gülerek; “*Bende olduğunu nereden biliyorsun?*” diye sordu. Ben de; “*Kesin sizde vardır.*” diye cevap verdim. Yanılmamışım, birkaç gün sonra kitabın fotokopisi geldi.

¹ Çam mantarı

Doğan Kaya Armağanı

Doğan Kaya ve Esmâ Şimşek

Onun bu yapıcı özelliği ile ilgili unutamadığım anılardan biri de Şarkışla'da, Âşık Veysel'i anma programı sonrasında olmuştur. Toplantıya Doğan Bey'in dışında Elazığ'dan Doç. Dr. Ebru Şenocak Hanım ile ben, Samsun'dan da Prof. Dr. Şahin Köktürk Bey katılmışlardı. Toplantı sonrası Şarkışla'dan Sivas'a doğru giderken, Doğan Bey'e: "Elinizde, âşıkların yapmış olduğu programlarla ilgili kaydedilmiş CD var mı? Derslerde öğrencilere göstermek için iyi olurdu." dedim. Cevap, Doğan Bey'e yakışır bir tarzdaydı; "Hoca Hanım, eski kayıtlara ne gerek var? Doğru bizim eve gideriz, âşıkları da eve çağırırız, istediğiniz türde çalıp söylerler, biz de kaydederiz." Doğrusu Elazığ'da hiç âşık görmeyen bizler için bu cevap, inanılmaz bir şeydi... Ama dediği gibi de oldu. Başta Âşık Kaptanî olmak üzere birkaç âşık hemen sazlarını alıp geldiler. Biz, Ayşe Hanım'ın nefis pasta ve böreklerinin eşliğinde çaylarımızı yudumlarken âşıklarımız da sazlarıyla, sözleriyle ruhumuzu dinlendirdiler, *Taha Tuna* ise video çekimlerini halletti.

Gözlerimin önünden film şeridi gibi geçen birçok anıdan birini daha paylaşarak yazımı tamamlamak istiyorum. Hemen hemen her Sivas'a gidişimde beni evlerinde ağırlayan bu güzel insanları her seferinde Elazığ'a

davet etmeme rağmen çeşitli bahanelerle hep erteliyorlardı. Sonunda *Doğan Bey*, benim ısrarımdan bıkmış olmalı ki bir gün arayarak hafta sonu eşi *Ayşe Hanım* ile birlikte Elazığ'a geleceklerini söyledi. Heyecanla gelecekleri günü beklerken Ankara'dan değerli arkadaşım/meslektaşım *Prof. Dr. Ayşe Çetin* aradı. Onlar da bir sınav sebebiyle *Prof. Dr. İsmet Çetin* ile birlikte Elazığ'a gelmişler ve bana sürpriz yapmışlardı. Ne güzel bir tesadüf ki aynı hafta sonu birbirini çok seven iki Sivaslı hemşeri benim evde bir araya geleceklerdi... İsmet Beyler, Doğan Beylerden bir gün önce gelmişlerdi. *İsmet Bey*, Doğan Beylerin de geleceğini duyunca ona şaka yapmak istedi. Telefonla arayıp Sivas'a doğru yola çıktıklarını, müsaitse onlara geleceklerini söyledi. *Doğan Bey* de; onları görmeyi ve ağırlamayı çok istemesine rağmen bana söz verdiğini, bu sebeple Elazığ'a gideceğini belirterek telefonu kapattı. Ertesi gün Doğan Beyler geldiğinde kapıyı *Prof. Dr. Ayşe Çetin Hanım* açınca büyük bir şok ve şaşkınlık yaşamışlar ve sonrasında epeyce gülmüş, çok güzel iki gün geçirmiştik.

Doğan Bey ile ilgili o kadar çok anım, o kadar çok yazılacak şey var ki bunların hepsini birkaç sayfaya sığdırmak gerçekten çok zor. Umarım, bu anıları çoğaltacak daha çok günlerimiz olur. Güzel günlerde, güzel vesilelerle tekrar bir araya geliriz. Allah, ona ve bütün güzel insanlara sağlıklı ömürler versin.

Daha nice güzel günlerde, nice güzel anılar biriktirmek umuduyla...

Hem Hoca Hem Ağabey

Ergün VEREN*

Öd Tenri yaşar; kişi oğlu kop ölgeli törümiş...

[Zamanı Tanrı yaşar, insanoglu hep ölmek için yaratılmış]

(Kül Tigin Yazıtı, K10)

“Ölmek için yaratılmış” insanoglunun yolu, hayat vadilerinde pek çok insanla kesişir, ancak pek aزیyla birleşir; onlar da yâr olur, yâren olur. Benim de folklor vadisinde yolum *Doğın Kaya* ile kesişti, birleşti ve bundan sonraki süreçte hem hoca hem ağabey oldu. Bu sebeple yazıda kendisinden bazen “hoca”m bazen “ağabey”im diye bahsedeceğim.

Doğın Kaya Hoca kadirşinastır, tepeden bakmaz, küçümsemez. O’nunla 2011 yılında bir bilimsel toplantıda tanıştıldım. Gıyaben biliyordum, lâkin o güne dek karşılaşmamıştık. Esmer, kısa boylu, kalın bıyıklı, dalgalı saçlı, hızlı/kesintisiz konuşan, ciddi, vakarlı ve güven veren tavrı yanında nüktedan edasıyla dikkatimi çekmişti. Pek çoğı gibi ait olduğı camiasından olmayanlara da tepeden bakmıyordu. Kısa bir sohbetten sonra iki kitabımı kendisine takdim ettim. Teşekkür ederek aldı. Ertesi sabah kaldığımız otelin kahvaltı salonunda karşılaştık. Tebessüm ederek; “*Yazılı Kaynaklarda Anadolu’da Halk Takvimi ve Halk Meteorolojisi*” kitabınızı inceledim. Her şeyi kolay kolay beğenmem, ama kitabınızı beğendim. Alanında tek olmuş. Yalnız bir eksiğı var.” deyince heyecanla sordum; “*Nedir hoca’m?*” Yine tebessüm etti ve “*İmzalamamışın.*” dedi. Çantasından çıkardığı kitabımı, uzattığı kalemiyle imzaladım. Aldığı ve

* Türkolog/Türk halkbilimi uzmanı, ergunveren@hotmail.com

verdiği kitapların şahsa imzalı olmasına dikkat ettiğini söyledi. Bir başka alışkanlığını da yine orada öğrendim: “*Bana postayla kitap gönderenlerden ödemeli göndermelerini isterim. Ben de ödemeli gönderirim. Kimse kimseye yük olmasın...*” O toplantı günlerinde on beşe yakın akademisyene kitabımı takdim etmiştim. Ancak iki akademisyen incelemiş, ertesi günü bana görüş ve önerilerini bildirmişlerdi. Biri *Doğan Hoca*’ydı, diğerini de vakti geldiğinde -ve eğer gerekirse- açıklarım.

Doğan Kaya Ağabey kıskanç değildir, haset etmez. Aradan bir yıl geçti. 2012 yılı Ekim ayının ortalarıydı. Kendisine e-mektup gönderdim. Bu mektupta, “6-B’liler Bülteni” adıyla elektronik bir yayın çıkardığımı, Eskişehir Ticaret Lisesi 1982 yılı 6-B sınıfı mezunlarının haberleşme bülteni olan bu yayına bilim ve kültür insanlarını yazılarıyla konuk ettiğimizi anlatıp kendisini de bültenimizde yazılarıyla konuk etme arzusunda olduğumuzu ifade ettim. İki gün sonra cevabı geldi; “*Sitemden istediğiniz yazımı alıp kullanabilirsiniz.*”. *Doğan Ağabey*’in “6-B’liler Haber Bilim Kültür Bülteni”nin 2012 yılı Kasım ayında yayımlanan 36. sayısındaki “Fotoğraf Arkası Yazılar” başlıklı yazısıyla başlayan konuk yazarlığı, kesintisiz sekiz yıldır devam ediyor ve bugüne kadar yüze yakın yazısıyla katkı verdiği bültenimiz yayımlandığı sürece de devam edecektir.

Doğan Hoca, muindir. 2013 yılında bir bilimsel toplantıda türkü temalı bildiri sunmak için hazırlık yapıyordum. Ancak türkünün analizinde zorlandım. *Doğan Ağabey*’e e-mektup gönderdim. Sorunumu ve sorularımı yönelttim. Sadece üç buçuk saat sonra sorularımı cevapladığı, hatta tamirini yaptığı türkü metnini ulaştırdı.

Doğan Kaya Ağabey gönül eridir. 2014 yılının son aylarıydı; lisansüstü eğitime başladığımı duymuş, telefonda arayıp başarı diledi, her vakit yardıma hazır olduğunu söyledi. Memnun ve müteessir oldum.

Doğan Kaya Hoca söz ehlidir, nüktedandır. Yine 2016 yılında bir bilimsel toplantıda karşılaştık. Toplantılar sonrası sosyal program icra ediliyordu. Yemek molasında aynı masadaydık. Sohbet ederken fıkra anlatacağı bilindiği için çevre masadakiler dahi kulak kesilmişlerdi. Derken fıkra geldi: “*Terekeme, ne yediyse namaz kılariken midesi bozulmuş. Secdeye giderken kabahat etmiş. Ama namazını yarıda bırakmamış, bitirmiş. Demişler, “Sen ne yaptın ya! Hem kabahat ettin hem namaza devam ettin”. “Aya” demiş terekeme “Ben özümü Hakk’a tapşırmışam. O dırlasın dursun.*”

Doğan Hoca naiftir, meclis idaresinde mahirdir. 2017 yılında, O’nun jüri başkanlığını yürüttüğü bir tez savunması izledim. Ortamı öylesine yumuşatmıştı ki öğrenci rahatlık içinde tezini savundu. Eksikleri ve uyarılarını da naif, lakin tavizsiz ve vurgulu bir edayla dile getirdi.

Doğan Ağabey diz dize, yüz yüze hasbihâli sever. Bir sebeple kendisine telefon mesajı gönderildiğinde telefondan arayıp görüşür. Kendisinin telefondan aranması onu daha mutlu eder. Ve görüşmeleri de; *“Buradan konuşmak yetmiyor gardaş, bir vesile olsa da oturup doya doya sohbet etsek...”* sözleriyle bitirir. Bunun yanı sıra telefon görüşmelerinde klasik sorusunu sormayı unutmaz: *“Tezgâhta yeni bir şeyler var mı?”*. Olduğunu öğrendiğinde katkı sunmak için önerilerde bulunur, ipuçları verir, kaynak gösterir, hatta kendinde mevcut doküman varsa göndermeyi dahi teklif eder.

Doğan Kaya Hoca hasbidir. 2018 yılının ilk aylarıydı, bir sebeple telefondan görüşüyorduk. *“Tezgâhta yeni bir şey var mı Ergüncüğüm?”* dedi. *“Anadolu Halk Takvimi”* kitabımın Doğan Yayınları’ndan çıkacağını, onun üzerinde çalıştığımı söyledim. *“Güzel haber Ergüncüğüm, artık bu konunun sahibi de danışılacak kişisi de sensin. Ben arşivimdeki bu konuya ilişkin bütün dokümanları sana gönderiyorum.”* dedi. Sözünü ettiği dosya iki saat içinde e-posta adresime geldi.

Doğan Ağabey mütevazıdır. 2019 yılı Kurban Bayramı’nda benden önce telefondan aradı, tebrik etti, önce aramasından duyduğum mahcubiyeti dile getirdiğimde de *“Ergüncüğüm, hep sen arıyorsun, sağ ol, bu defa da ben arayayım dedim, aradım.”* dedi.

Doğan Hoca hoşlar, hoşnut eder. “6-B’liler Haber Bilim Kültür Bülteni”nin Eylül 2020 sayısında “Mahcubî’den Dizeler” başlığı ile kendisinin dört şiirine yer verildi. İki üç gün sonra telefondan aradı: *“Ergüncüğüm; en sevdiğim, benim için özel anlamı olan şiirleri nasıl da seçip yayımlamışın, beni iyi tanımışın, teşekkür ederim, tebrik ederim.”* dedi.

Söze başlarken de söylediğim üzere folklor vadisinde yolum Doğan Kaya’yla kesişti, birleşti. Onu; ciddi, vakarlı ve güven veren tavrı yanında kadirşinas, tepeden bakmayan, küçümsemeyen, haset etmeyen, muin, gönül eri, söz ehli, nüktedan, mütevazı, naif, mahir, hasbi, hoşlayan, hoşnut eden gönlü geniş bir büyüğüm olarak tanıdım, saydığım özelliklerine bizzat tanık oldum. O; bana hem hoca hem ağabey, dahası yâren oldu. Var olsun.

Sözü bitirirken Dedem Korkut dilinden Doğan Kaya Ağabeyin ak alına beş kelime dua kılalım, kabul ola: Yaşı üç otuz on dola, Görklü Tanrı namerde muhtaç etmeye, boyu boylana soyu soylana, Âmin diyenler Hak didarını göre...

Doğan Kaya ve Erman Artun’la Anılar Demetinden Biri

Mehmet YARDIMCI*

Çukurova Üniversitesi’nde yapılan *Halk Edebiyatı Sempozyumu* nedeniyle Adana’da idik. Sempozyuma gitmeden hocam Prof. Dr. Saim Sakaoğlu ile telefonda görüşmüştük. Hocam, hazırladığım “Başlangıcından Günümüze Halk Şiiri” dosyasını getir, Adana’da bakayım,” demişti. Fakat ilk iki gün hoca bir türlü boş kalamadı. Benim elimdeki dosyayı gören Doğan Kaya ve Erman Artun; “Ne dolaştırıp duruyorsun elindeki dosyayı, ne bu?”, deyince “Hazırladığım kitabı Saim Bey inceleyecek, ama hiç boş kalmıyor ki.”, dedim. “Bakabilir miyiz?”, dediler. Ben de; “400 sayfalık dosya. Akşam oturup beraber inceleyelim, sizin de fikrinizi alayım,” dedim.

Erman Artun; “Bir ufak rakı, yanına kuruyemiş vb. meze alırsan Doğan’la bakarız.”, dedi. Doğan Kaya içki içmediğinden “Sen fındığı, fıstığı bol al, ben de mezenizden yerim,” dedi.

Otelde benim odada buluştuk, bir yandan ağır ağır içkiden yudumlayıp, bir yandan da sıra ile okuyup bölüm bölüm yazdığım kısımların kritiğini yaptık. Akşam 20.00’den gece 24.00’a kadar dosyayı bitirdik. Doğan, güzel espriler yapıp söz arasında hoş fıkralar anlattı. Erman, içtikçe “Ha şöyle yahu... Kongre yeni kongre oldu.” diye kendine özgü söylemini yeniledi. Doğan da “Yardımcı, Sivas Sivas olalı böyle eziyet

* Emekli Öğretim Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, zileli.yardimci@gmail.com

görmemiştir derler ya, Doğan da Doğan olalı böyle zulüm görmedi, dört saat anamızı ağlattın...” dedi.

Kongreden sonra *Prof. Dr. Saim Sakaoglu* ile Tokat'ta buluştuk. Bir şeftali bahçesinde, ağaçların altında dosyayı inceledik ve kitabın adını “*Başlangıcından Günümüze Türk Halk Şiiri, Anonim Halk Şiiri- Âşık Şiiri-Tekke Şiiri*” olarak koydu. Kitabın isim babası oldu. Kitap aynı yıl, 1998'de Ürün Yayınları arasında yayımlandı. Adana'da dört saat o dosyayı okumamız gerek *Erman Artun* gerekse *Doğan Kaya*'nın ufkunu genişletmiş, benden sonra *Erman Artun* 2001'de “*Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*” adlı bir kitap, *Doğan Kaya* da 2003'te “*Âşık Edebiyatına Giriş*” adlı bir kitap yayımladı ve âşık edebiyatına aynı dönemde önemli katkılar koyan üç arkadaş olarak ses getirdik.